

ШЫҢ

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин,
ажылчы чоннар депутаттарының область Сөвединиң органы

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

ВЛКСМ-ниң XII съездизи
(1—2 арынар).
С. Тушков.—Көдээ ажил-агыйның
хөгжүлдээ дээш (2 арын).
М. Шожукай.—Чылгычларның
чедишикинери (2 арын).
А. Намзы.—Социалистг чарыш-
тын бедик көргүзүлгелерин чедип алыр
(3 арын).

К. Хертек.—Часкы тарыллага бе-
леткел ажилын боттуг ууртур
(3 арын).
Д. Свюрн'оол.—Колхозчуларның
агро-зоотехникти өөредилгезин док-
таамал чорудар (3 арын).
И. Лукашев.—Садыг ажилдакчы-
ларының сонгаарлатынмас сорулга-
лары (3—4 арынар).

С. Феоктистов.—Чөпчестерни да-
рый чайладыр (4 арын).
Фадиль Пачрамм.—Улусчу Алба-
ния көдүрүлүшкүндө (4 арын).
Сонгу-Чөөн болгаш Чөөн Кыдат-
тын бүдүрүлгелериниң ажилчы чон-
ларының чедишикинери (4 арын).

Колхозчу өг-бүлениң культурулг амыдыралын улам экижидер

Ажылчы чонун, ылаңгыя колхозчу өг-бүлениң культурулг амыдыралын улам чаагайжыдарына Коммунистг партия болгаш Совет чазак онза кичээнгейни салып турар. Дээди техникага үндэзилээн социалистг бүдүрүлгениң үзүктөл чок өзүлдээ совет улустун материалдыг болгаш культурулг деннелиниң чайгышты чок көдүрүлүшүниң хандыгы турар. Ажылдар турар бир кижиге хамаарыштыр санаарга ажилчыларның болгаш албан-хаакчыларның боттуг орулгазы дайы мурнуудагызындан 1952 чылда 68 хуу, а тараачынарның—барык 73 хуу көвүдээ, ол орулгаларның ниити түчү 1952 чылга удур 1953 чылда 13 хуу өскөн.

Социалистг көдээ ажил-агыйны улам ылай хөгжүдериңе партияның болгаш чазактың чорудуп турар чугула хемчеглери болза, колхозтарны организас, ажил-агый талазы-биле быжыдарына, көдээ ажил-ишчилерниң байлак амыдыралын соксаал чокка бедидеринге улуг программа болур. Ажил-агыйның артылыңа хевириниң күчү-шылдылыңа, колхозчуларның чагай байдалының өзүлдээниң үндэзини болза, колхозтарның ниити ажил-агыйны болур. Оң орулгалымы белдээ тудум-на колхозчулар күш-хүнүңгө хөйүн алыры билдингир. Бо талазы-биле колхозчуларның хууда сонуургалын ниитиниң эрте-ажынына шын холбаштырып билдери чугула.

Социализм үезинде продуктуларның хуваалдазын «кижи бүрүзүңден шыдаар шаа-биле, кижин бүрүзүңге ажилдаан шаа-биле» деп принципти эугаар боттандырып турар. Колхозчуларның күш-ажылының болгаш хереглелиниң хемчээкчизи болур күш-хүнү болза, оларның материалдыг культурулг деннелинге улуг ужурудузалыг. Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхозтуң саанчызы Мындок эртен чылын 1092 күш-хүнү ажилдааш, 3 тонна ажыг, а оң өг-бүлөзи 6,7 тонна тараа алган. Колхозчу Тамчыт күш-хүнүңгө 1728 рубль, 1800 килограмм тараа, 1620 килограмм сизген болгаш өске-даа чүддерин алган. Таңды районун Ленин аттыг колхозунда күш-хүн бүрүзүңге 4 килограмм тараа онаажып турар.

Коммунистг партияның болгаш Совет чазактың хун-бүрү дузааламчызының ачызында Тываның көдээ ажил-агыйны бириг чегериниң совет техника-биле чепселгенин турар. Арат ажил-агыйларның 91,5 хуузу колхозчу байлак амыдыралда кирген, культурулг сууржун чуртталга улам-на экижил турар. Улуг-Хемниң Чааттыда Киров аттыг колхозтуң ногаа ажилдакчызы, коммунист Донгак Лопсак шугатаралыг, хлеб быжыраар печкалыг, кладовкалыг, подвалдыг, долгандыр кажаалыг 2 өрөөл баажыңын, Бажың чаны участкагун чөп ажиллап турар. Лопсакның баажыңында 2 демир оруннар, сүт тыртырар, даараныр машиналар, эдилелдиң өске-даа чугул чүддери, хааван болгаш азырал куштар база бар. Каа-Хем районда «Сталинчы орук» колхозтуң баянчызы Виктор Сарыг-оолдуң өг-бүлөзи 2 өрөөл саман баажында чурттап турар. Баажыңның сонгалары шушту ийи каат, ол өг-бүлө радиоприемниктиг. Ындыг чижектерни кайы-даа районнарда көргүзүп болур.

Мооң-биле кады бистиң ажилы-ыста улуг чөптөстөр бары оюп эртип болбас. Партия болгаш чазак бистиң областың колхозчу суурларның тудуунга 1953 чылда 5,3 миллион (оң иштинден чуртталга ба-

жыянары кытырынга 2 миллион) рубльдин чээлиниң чөпшээрээн, а бис ооң чүглө 31,8 хуузуң ажиллаанмыс дыка чөптөс. Ол ышкаш халас ажил-агый-биле чөпшээрээн 140 муң кубометр тудуг ыажының 32,2 хуузуң шингээдип ап шыдаваан бис. Мооң түңнелинде областың колхозчуларында чуртталга баажыңлары тудар илан эртен чылын 83 хуу, а культура-амыдырал тудуглары чүглө 59 хуу күүсетинген.

Культурулг чуртталга чүглө чаа баажыңарже көжүп киргени-биле шийтирлетинер дээни ол эвес. Областың элээн хөй колхозтарында, тудугнуң мурнакчызы болуп турар Бай-Тайга, Чаа-Хөл районнарда бени кылдырган баажыңарыңы шынары куду, сонгалары чаңгыс каат, кладовка чок, иштики дериглери кылдырмаан болгулар. Облреспубликаның баштаар чегериниң багай ажилының түңнелинде баажыңны иштики дериг херекселдеринге чугула эдилелдер садыгта кирбейн турар.

Артельчи бүдүрүлгеге күш-хүнү чүглө ниитиниң ажил-агыйны быжыдарына эвес, оң-биле кады колхозчу өг-бүлениң чагай амыдыралын улам байлакшыдарына кол айттырыңың бирээң. Ындыг турбоже, артель бүдүрүлгезинге колхозчуларның дыка хөй хуузу киришпейн турар, ону узуткаарына чүглө колхозтарның даргалары, МТС-терниң директорлары хемчег албайн турар эвес, дарын чамдык районнарның удурткучулары безин боттуг ажил чорутпайн турар. Барыны-Хемчик районда Ворошилов аттыг колхозтуң күш-ажыл кылып шыдаар 538 хөгжүңнеринден 200 кижини күш-хүнүңү минимумун күүсеткен, а 69 кижини артель бүдүрүлгезиниң кандыг-даа ажилына киришпээни эртен өчтүгүтү чылды түңнелинде илерээң. Ол ышкаш доктаамал ясли чоғундан «Совет Тываның беш чымы» колхозта 187, «Тилелгеде»—169 хөрээжениер ниитиниң кандыг-даа ажилына киришпейн турар. Шах ыдыг байдал Сут-Хөлдүң Калинин аттыг, Чөөн-Хемчиктиң Жданов аттыг, Эвүрнүң «Кызыл туку», Бай-Тайганың «Ден-Терек», Кызылдың «Совет Тыва» колхозтарында база бар.

Ажылчы чонун, ылаңгыя колхозчу өг-бүлениң чагай амыдыралын улам бедидеринге культураның оода болур көдээ клубтарының, номчулга баажыңдарының болгаш киноларның ажилы биче эвес ужурудузалыг. Ол ышкаш садыг организациаларының ажилын партияның амгы негелдээниң деннелинге бедидери чугула. Артель бүдүрүлгезинге күш-ажылдын чорумун быжылар, колхозчуларга уставты болгаш көдээ ажил-агый үндүрүңүң дугайында чаа хойлууну таныштырар херек. Бо талазы-биле колхозтарда парторганизация секретарылары, агитколлективтер боттарының ажилдарын амыдыралга холбаштыр чарты тургузар херек.

Бо чылын областың колхозтарына чуртталганың 1500, бүдүрүлгениң 190 болгаш культура-амыдыралдың 99 тудугларын кылары көрдүңген. Ону боттандырына бүгү аргылар болгаш күш бисте бар. Бо талазы-биле ылаңгыя колхоз бүдүрүлгезин хөгжүдериңе машина-трактор станциялары кол күш болур. Көдээ ажил-агый артельдерин улам быжыдар, колхозчу өг-бүлениң байлакшы, культурулг амыдыралын улам чаагайжыдар дугайында партия, совет организациаларың талазындан боттуг удуртуру чугула.

Часкы хову ажилдары

КИЕВ. Украинаның муруну областарының колхозтары болгаш совхозтары чазын тарыыр культуруларын тарылазын эгелээң. Одесса, Кировград болгаш өске-даа районнарның чамдык колхозтары тускай эртемнилерниң хайгааралы-биле болгаш удуртулгазы-биле үрезинерни тарылга мурнууда болбаа-зырадып турар. МТС-терниң, колхозтарның агрономнары удобренилерни чогуур өйүңде ажиллап турарың кайгаарап турарлар.

Бо чылын чазын республикага откен чылга бодаарга үш миллион

Малчыннарга немелде төлевир

Бай-Тайга районда «Тилелге» колхоз 1953 чылда малдың чаш төлүн чидирг чокка камгалап өстүрген муриакчы малчыннарга колхоз баштаар чериниң саналын эугаар колхозчуларның ниити хуралындан немелде төлевирин тывыскан. Эшкү кадарчызы эш Канданга 8 анайларын, хойжу эш Дамдынчапка 6 хураганнарны, илек кадарчызы Сербеге 1 бызааны, сарлык кадарчызы Норбуга 2 анайларны немелде төлевирге тывыскан.

Колхозчу малчыннар 1954 чылда улам-на бедик чедишикинериң болур дээш боттарының аразында социалистг чарышты салып алган күженишикингиң ажиллап турарлар.

Колхозчу тудугга ыяш белеткели

Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чылы» колхозунуң тудуг бригаданында 26 кижин белеткесе чогуур 1.600 кубометр ыяштан 1.180 кубометрини кезип белеткээң.

Оң иштинден 525 кубометр ыяш чер агында дажылатынган болгаш суурда 450 ажыг кубометр ыяш сөөртүңген. Ол дүжүртүңген ыяштын иштинде 4 чуртталга баажыңың ыяжин чоңуп белеткээң. Ыяш кезикчилери эштер Сандан, Эртинге, Ырыш, Дончал-оол олар хун нормазы 150—200 хуу чедир, дилигилерден эштер Көшкендей, Норбу нормазын 150 хуудан куду эвес күүседип турарлар.

Дээрбе тудуунда эш Кур-Баштыг удурткан 4 бызанычлар ында бир чуртталга баажыңын туткан болгаш ам үеде дээрбениң далган хоюлар дажин чоңуп доозар деп турар.

ӨВҮР РАЙОНУҢ КОЛХОЗЧУНЫҢ ЧЕДИШКИНЕРИ

Монгуш Бичеловна Коңчук 1951 чылда Эвүрнүң «Коммунизмче орук» колхозка кирериниң мурунда кырган иези биле өскүс думаларың азырап, туренги амыдыралга чурттап чораян. Колхозка киргениниң баштайгы чылындан эгелээш бүдүрүлгедө ол муриакчыларын бирээң аларган. Ол эртен чылын 450 күш-хүн ажилдап алган.

Комсомолчу Коңчук чүглө колхозуну бүдүрүлгеге ажилына ак-сеткидиг муриакчы кирип турар эвес, оң-биле кады ол хөй-ниитичи болуп турар. Ону 1953 чылда ажилчы чон Солучур суму Сөвединиң депутаттыгын сонгаан, чоңунуң өзүлүг айбычызы болур хүлээлгезин ол шымыдып шыдаан. Колхозтуң чоокта чаа болган өчтөг-сонгулдалыг хуралындан Монгуш Бичеловна Коңчук колхоз баштаар чериниң кежигүңүңе сонгутурган.

УШ АЖЫГ КАТАП ӨСТҮРГЕН

Дус-Дагда «Торгалыг» колхозтуң чылгычызы эш Базыр-оол ол чүгүл болгаш харысалгалыг ажил участкасында ам дерт чыл аяп турар. Баштайгы чымында ниитиниң малындан 300 чылгыны кадарып өстүрери-биле хүлээп алган. Чайгы семиртилгени, кышкы одарладышкыны чөп организаставаашан, бо аразында төртүңген кулунарнын ол бүрүн ап, малындан чаңгыс-даа каража болдурбаан. Чылгычы эш Базыр-оолдуң кадалында малы ам 959 баш азы дерт чылдарның иштинде үш ажыг катап өскөн.

1953 чылда эш Базыр-оол 996 күш-хүн ажилдап алган, оң ак-сеткидиг күш-ажылын колхоз баштаар черин үнелеп, бо аразында он өртөктик чүдүлгелер биле чаңгыс эвес улаа шынаан. Бо чылдың февраль 4-те болган колхозтуң өчтөг-сонгулдалыг хуралындан эш Базыр-оол чылгы фермазының эргелекчиинде депширткен.

Малчынның дуржулгазы

«Коммунизмче орук» колхозтуң малчыны эш Санчы кадарган өшкүзүн 400 баш ажыр өстүргөн. Мооң-биле кады эш Санчы чайгы одарларда, кышкы турлааларда кажааларын болгаш малынга сизгенин үргүлчү боду белеткеп ап турар. Ол эртен күзүн үзүн 18 метр, дооразы 10 метр кажааны тудуп алган. Сонгулдалар хүнүңге уткуштур чоокта чаа таш малга база бир кажааны кылып алган.

Кышкы кол турлаа болур Кара-Суг деп черге баажы тудуп алыры-биле оң мыжын кезип белеткээң. Малчын эш Санчының ак-сеткидиг күш-ажылын колхоз баштаар черин үнелеп турар.

ВЛКСМ-ниң XII съездизи

Съездизиниң март 19-та эртенги хуралына ВЛКСМ Төп Комитетиниң өчтөг илеткелни дыңнаан дээрзи меделетиниң болгай. ВЛКСМ ТК-ның секретары эш Шелепин илеткел кылган.

Оң чугаалааны болза, Бүгү-эвилелиң Аныяктарың Ленинчи Коммунистг Эвилелиниң XII съездизи болза, политиктиг болгаш күш-ажылчы күчүлүг көдүрүлүшкүнүнү, бистик Төрээн чуртувустун улам ылай чечектелишикин дээш калбарып үнөң бүгү улустун демиселиниң үезинде чыгып турар. Совет улус партияның удуртулгазы-биле коммунизмче оруктап бүзүрелдиг барчоору. Коммунистг партияның тургусканы болгаш каннап дадыктырганы Ленинчи комсомол болза, партияның шынчы дузалакчызы болгаш дайынчы кур күжү болур.

Коммунистг партияның съездиге чедирген байыры болза, комсомолдуң дугайында, совет аныяктарың дугайында партияның канчаар-даа аажок улуг сагыш салып турарының чаа тодаргай херечизи болур деп эш Шелепин чугаалаан. Комсомол болза, совет улустун мурунунга, ынак социалистг төрөөн чуртувун мурунуга бодунуң ыдыктыг хүлээлгезин алдарыны-биле күүседип дээрзиниң Төп Комитетке ол съездиниң төлөөлөрүң мурундан бүзүртекен.

Коммунистг тургузушкунга комсомолчуларның болгаш аныяктарың кирижилгезиниң дугайын илеткелчи чугаалаан. Комсомолчулар болгаш аныяктар үлетпүрге ышкаш көдээ ажил-агыйга база-ла шыгааргай күш-ажылчы үлегерин көргүзүп турарлар. Улетпүрнүң кайгамчыктыг чартыкчылары, көдээ ажил-агыйның муриакчылары—Василий Кучерник, Ефим Стародубович, Анатолий Субботиниң, Владимир Захаровтуң, Николай Чикревтуң, Социалистг Күш-ажылдың Маадры Василий Елюсовичиң, Лидия Коробовичаның, Антонина Жандарованың, Ольга Агафонованың, Мария Левченкоңуң, Григорий Мухановтуң, Социалистг Күш-ажылдың Маадрылары Валентин Волчихиниң болгаш Надежда Реваның, Социалистг Күш-ажылдың ийи дакпыр Маадры Нина Смирнованың болгаш өске-даа дыка хөй кижилериниң аттары бүгү чуртка калбаа-биле билдингир.

Көдээ ажил-агыйның болгаш улустун херегалыг чүдүлгелериниң бүдүрүлгезин күштүг көдүрер талазы-биле партияның болгаш чазактың хемчеглери боттандырына комсомолчулар, бүгү совет аныяктар идепкейлиг кирип турарлар.

Ынчалза-даа дыка хөй комсомол организациаларының ажилының деннели амыдыралдың негелдээниден, партияның идиң үндүрүп турар сорулгаларында жокудуп турарын көрбейн баар болза частыгы болур ийи. Ол чөптөстөрүн бирээң чүдөл көдүрө, күрүне болгаш ажил-агый тургузушкунга киржилгенин сөөлгү чылдарда комсомол организациаларының кошкатканында болур. Оларның дыка хөй комсомолдуң иштики ажил-херектери-биле кызыгарлатынып, бүдүрүлгеге амыдыралдан, бүдүрүлгелерин колхозтарын, МТС-терин, совхозтарын бүдүрүлгө планнарын күүседип дээш демиселден дашкаарлавышаан, чогуур инициативаны болгаш дайынчы аргалыг чорукту илеретпейн турар.

Улетпүр болгаш көдээ ажил-агый бүдүрүлгезиниң үндэзинерин комсомол ажилдакчыларының багай билдир чоруу ажил херекке дыка шалтык болуп турар. А ол чокка комсомол организациаларының ажилын тодаргай болгаш шын башкаары, ажил-агый ажил-чорудулуга оларны кирижилгезин удуртуру болдунар арга чок.

Москва хоорайның Ленинградский сонгулда округунуң сонгуулуларың хуралына чүве чугаалааш эш Маленков мынча дээң: «Сонгаарладып болбас сорулга болза, күш-ажылдың бүдүрүлгүлүүнү дыка бедидер дугайында сагыш салышкыны улус ажил-агыйның улам ылайгы хөгжүлдээни удуртурунун талазы-биле бүгү-ле практиктик ажилды ылапты-ла төвү болдурарында болур. Күш-ажылдың бүдүрүлгүлүүнү дыка көдүрери дээш, үлетпүр бүдүрүлгө бүрүзүңге, тудуг бүрүзүңге, транспорт бүрүзүңге, колхоз, совхоз бүрүзүңге, машина-трактор станцияларына бистин улуг тудуувустуң бүгү-ле фронттарына күш-ажылды бедик бүдүрүлгүлүүн чедиң адыры дээш бүгү улустун эзулуг-ла

калбак шимчээшкенин непередир херек».

Бистиң сорулгавыс чүл дээрге, ол кийгырытта изи-биле каттыжары, күш-ажылдың чаа бүдүрүлгүлүү дээш социалистг чарышты дайынчы эзу-биле калбартыры болур. Комсомол организациалары болза, күш-ажылдың организациазында чөптөстөргө удур идепкейлиг демисежир, бүдүрүлгениң соксаал чок ажилдаары дээш, бүдүрүлгүлүү эвес, анаа турар чоруктарга удур демисежир, бүдүрүлгени комплексидиг механизаастаары боттандырына, чаа техниканы шингээдип алырына, технологианы болбаазырадырына, күш-ажылдың организациазының муриакчы методтарың шингээдиринге партия организациаларына улуг дузаны чедирер ужурулг.

Улетпүрнүң, транспортчун, тудугларның бүгү-ле аныяк ажилчылары социалистг чарышка идепкейлиг киришкен турарын, камналга болгаш камныг чорук дээш, бүдүрүлгениң кур күштерин илередери болгаш долузу-биле ажилдаары дээш, продукцияның бедик шынары дээш, быжыг туруштуг демисежир турарын комсомол организациалары чедиң алыр ужурулг.

Ам үениң байдалдарында эң-не амыдыралчы бүгү улусчу сорулга—социалистг индустрияның күчүлүг өзүлдээниң суурунга үндэзилээш көдээ ажил-агыйның бүгү-ле адырлары чоокку ийи—үш чылдарда шийтирилг көдүрер сорулганы салган партия ТК-ның сентябрь Пленумунуң шийтирлерин совет аныяктар улуг сорук киришилчи-биле хүлээп алганнар деп илеткелчи уламчылаан. Партия Төп Комитетиниң февраль-март Пленуму болза, бүгү көдээ ажил-агый бүдүрүлгезиниң үндэзини болур тараа ажил-агыйн улам ылай сайырадыр чорук бо херекке онза чугула ужурудузалыг деп шийиң демелгелээң.

Кур болгаш куруккан черлерин шингээдип алыры-биле 100 муң механизаторларны комсомолчуларның болгаш аныяктарың санындан эки-тура чоруму-биле чорудар дугайында комсомолдуң инициативаны СЭКП ТК-ның Пленуму чүдүлдүг деп көргөн. Ам безин 60 муң комсомолчулар чаа черлерге чоруктаар, а шушту 400 муң ажыг билдиршикиннер кирген. Ол дээрге—бистин алдарлыг совет аныяктарымыстың бедик патриотизминин херечизи болур.

Партия Төп Комитетиниң сентябрь Пленумунуң сөөлдүңде эртенги үениң дургузунда мал ажил-агыйына доктаамал ажилдаары-биле 200 муң хире комсомолчуларны чоруткан. Көдээ ажил-агыйның 9 муң хире аныяк тускай эртемнигери болгаш 16 муң ажыг аныяк механизаторлар көдээге эеп келгеннер.

Көдээ ажил-агыйның мурунуга партияның болгаш чазактың салган сорулгаларын шийтирлээрине аныяктарың идепкейлиг кирижилгезин хандыр төлөөдө көдээниң комсомол организациаларың мергежилдиг болгаш ханызы-биле удуртур херек. Колхозтарга, МТС-терге болгаш совхозтарга хун-бүрүде чорудар организациа боттуг ажилдарың дыка хөй черлерде шуут-ла хөй саныг доктаалар хүлээп алыры-биле, яңы-буур хемчеглер ажилдап кылыры-биле, ниити сорулгалар салыры-биле, чүзүн-баазын, херек чок, ажык чок кампаниялар организастаары-биле солуп турар.

Комсомол организациалары болза, агротехниканың муриакчы аргалары калбаа-биле шингээдирин, шын тарылга ээлчештирилгезин дүрген чорударын болгаш ажылдарын, хову ажилдарының шынарын бедидерин болгаш хуусааларын кызырарын чедиң алыр, үрезин херзэн экжиждериниң, чажарың нормаларын сагышырың, чурт иштиниң удобренилерин хөрзүңгө төгерин болгаш чымын улгаттырар дугайында, минералдыг удобренилерин эң дээр ажилгаар дугайында сагыш салыр. Комсомол организациалары малдын бүгү-ле баш санын болгаш ылаңгыя чаш малды камгалап алыр дугайында хун-бүрүнүң сагыш салышкыны илередиң, продуктулуг чорукту бедидери дээш демисежир хүлээлгелен. Мал ажилының чөм суурунга улуг кичээнгейни салыры, тараа-фурж культуруларының тарылга шөлдүн калбарынын болгаш дүждүүн бедидери, силос культуруларын, ылаңгыя кукурузаны тарырың улгаттырының болгаш дүждүүн бедидериниң аргазы-биле жоолугу чөмнерин чымырың талазы-биле

доктааткан онаалгаларың чугаажок күүседирин чедиң алыры эргежок чугула.

Көдээ ажил-агыйны сайырадырыңа шийтирилг күш, күрүнеңиң талазындан колхозтарны удуртуруга чугула даянр пунктлар болза, машина-трактор станциялары болур. МТС-терниң комсомол организациалары бүдүрүлгечи ажил-чорудулуга идепкейлиг кирип турар апарганнар. МТС-терниң болгаш хандырып турары колхозтарның комсомол организациаларының харылаалары болгаш демисежирге быжыгып турар. Ынчалза-даа, МТС-терниң ажилдакчыларың ийи миллион армиязының элээн хөй кезин аныяктар болуп турар хирезинде-ле комсомолдуң дыка хөй удуртуру оғаннары, хамыктын мурунда комсомолдуң Калуга, Тула, Орёл, Тамбов, Молотов, Минск обкомнары МТС-терниң комсомол организациаларың ажилын кошкак удуртуп турар.

Аныяк механизаторларың элээн хөй кезин машина-трактор паркын багай ажиллап, машиналарның анаа турар чоруун болгаш чок болдуруп, хову ажилдарың шынар чок күүседип турарлар. Комсомол организациалары болза, аныяк механизаторларың ортузунга ажилды экжиждер, аныяк механизаторлар бүрүзү элечер нормазын ажилдың эки шынары-биле хун бүрүзүңде күүсеткен турарын, ажилдап кылган черлеринге чагай дүждүттерин алырын хандырган турарын чедиң алыр ужурулг. Аныяк механизаторлар көдээ ажил-агый культуруларын өстүрериниң муриакчы аргаларын болгаш хемчеглериң билген, чаа техниканы доктаамал өөрөң турар дээш сагыш салыр херек. Партия Төп Комитетиниң болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлгениң чылдырлары бо чылдың январьда Кремльге болган МТС-тер ажилдакчыларың Бүгү-эвилел чөвүлел хуралы болза, көдээ ажил-агыйны улам ылай көдүрүлүшкүлү дээш социалистг чарышты калбартырыңче бүгү-ле механизаторларны кийгырган. Бистиң сорулгавыс болза, бүгү-ле аныяк механизаторларын ол чарышка хураа тудары болур деп эш Шелепин чугаалаан.

СЭКП ТК-ның чоокта чаа болуп эртенги Пленуму совхозтарның ажил-чорудулугында улуг чөптөстөрүн илереткен болгаш совхоз бүдүрүлгезин шийтирилг көдүрериниң оруктары аныктан. Совхозтарның хөй кезинде комсомол организациалары хөй кежигүңнериг болуп турар. Комсомолдуң удуртуру органы оң организациаларың ажилына киришпес чоруктуң төңчүзүн салып, совхозтарга ажил-херектиң байдалы дээш оларның ролюн болгаш харысалгазын бедидип, продукцияның бот-үнезин дыка чингедери дээш, совхоз бүрүзүңүң олча-ажыкты ажилдаары дээш демисежирге бүгү-ле комсомолчуларны болгаш аныяктарың хаара тудуп, совхозтарны үлегерлиг бедик барааның ажил-агыйлар кылдар хуудуларына партия организациаларына дузалаар хүлээлгелен.

Көдээ ажил-агый бүдүрүлгезиниң, колхозтарын, МТС-терин болгаш совхозтарның ажилдарының айттырларың билер чорук амгы үеде бүгү-ле комсомол ажилдакчыларыңдан кажангызындан-да артык негелтинип турар. Бүгү-ле комсомол ажилдакчылары шуштуу көдээ ажил-агый эртемниң үндэзинерин, муриакчы дуржулганы эзулуг өөрөңгө турарын, ону көдээ ажил-агый бүдүрүлгезинге быжыг туруштуу-биле ажиллаан турарын чедиң алыр херек.

Партияның болгаш чазактың могаг-мылаг чок сагыш салышкынының ачызы-биле бистиң чуртувуска школаларын, техникумнарның, дээди өөредилге черлериниң четкиң чыл келген тудум-на өзүп, өөредилге номнарын болгаш школа дериг-херекселдерин үндүрери өзүп турар. Амгы үеде ССР-де өөринип турарларның саны 57 миллион ажык кижин болуп турар, 1940 чылда турганы-биле денээрге 8 миллион кижин хөй болуп турар. Дээди болгаш ортумук тускай өөредилге черлеринде 3 миллион ажык кижин өөринип турар.

Улус чырдышкынының ыдыг улуг калбарышкыны чаңгыс-даа капиталистг күрүнеге туруп кербээч болгаш туруп-даа шыдаван. Капиталистг чурттарың тергидекчи ады (Уланчызы 2-ги армыда).

ВЛКСМ-нин XII съезди

(Төңүзү).

гылары болса, күш-ажылчы массалар карагы бүүдүлгү байдалга турган дээринге сонурдук турарлар. 10 миллион аягы бириккен билбес кичилер санатын турар Американын Каттуккан Штаттары анаа тодаргай чижек болур.

Урулгары өөредирини болгаш кижиздерини талазы-биле чаагай болгаш харысалгалы сорулгаларын совет школа-биле кады комсомол шиптирлээр хүлээлгели.

Комсомол организациялары өөреникчилерни ханы болгаш быжык билгилери дээр демиселге башкыларга дузалап турар дээрин демдеглевшиана, илеткели ол черекте шыгы чөптөрүн айткан. Комсомол организациялары школаларда өөредилге-кижиздилгелин чорудулганы экинчилеринге кошкак саадыларды болуп, иин чыда чыгыс класска олурар чорукту болдурбазынын кемчелерин албайн, өөредилгенин шынары эи-не куду болуп турар школаларга дузалашып турарлар. Комсомолчулары болгаш пионерлерин язы-бүрү кемчелер-биле хөлүн эртир чүдүр чоруктары дыка хөй школаларда эрги хөвээр болдуру, өөреникчилерин дыка хөй шаг үзүн чаркытырп турар шылаазынын хуралдарын чорудуп турарлар.

Школаларнын комсомол болгаш пионер организациялары башкынын ажылы хөвээр дүжүрүп шыдавас болгаш хөвээр дүжүрөөс-даа ужурулуг. Өөреникчилерин эртемнер болгаш техникти бөлүмнере аялыче, өөредилге-көргүзүдүлге черекселдерин белеткээринче, шыка кабинеттерин дериририне, лабораторияларга болгаш школа чанынын дуржулга участоктарына хаара тудар, өөредилгени политтехнастаарына дузалаар черек. Өөреникчилерин билгилерин хандырынга болгаш калбарырынга идилги школаларнын конкурстарын, кежээлерин, олимпиадаларын, экскурсияларын хөйү-биле чоруткан турар ужурулуг.

Школаларнын комсомол организацияларынын ажылдарында шыгыны чөптөр болза, хөй-ниитинин черлеринге, кудумчуга, школага төлөп чок аажы-чанчыг чоруктун, башкыларга болгаш ада-нелерге каржы хамаарылганын фактылары өөреникчилерин ортузунда харын-даа комсомолчуларнын ортузунда бар болуп турары болур. Өөредилгеден дашкаар үелерде өөреникчилер-биле бөлүгүлүк политик-кижиздилге аякдары дыка хөй школаларда чок болуп турар, урулгарга солун хандыкшылдыг кемчелерин чорутпай турар. Комсомол болгаш пионер организацияларынын ажылынын утка-шынарына дыка хөй өөреникчилер таарымайын, оларнын саадынанда үнүп, боттарынын инициативанын, энергиянын чамдык таарымча чок чүүлдерден дилеп турарлар.

Обкомнар, крайкомнар, эвилелдекен республикаларнын ВЛКСМ ТК-лары, школаларнын комсомол организациялары болза, өөреникчилерин беким моральдыг шынарларга: аксеткилдиг чорукка, шычыг чорукка, коллективизминин, эштежилгенин, найыралдын меделеринге кижиздилгенин талазы-биле аяктыг экинчилерди, үш-үдүрүм шынарларын болгаш чачылдарын—дужун хаара чоруктун, чалгаанын, хоозун чүлчүрушкунунын өөреникчилер ортузун тарап кирерине уду, школаларнын шыны эвес аажы-чанчыгдарыннын фактыларынга уду демиселди чорудар ужурулуг. Аныяк салгалы чорудуу коммунист моральдыг кол принциптерин эки шингээлди азын, бодунга сипирзин дээр, ону амыдырапта удурулга болдуруп өөренин дээр школага хөйү-биле дузалаар ужурулуг.

Ол сорулгаи шиптирлээрде чүгле школа бүрүзүгө, комсомол болгаш пионер организацияларынын бүрүзүгө сагыла-чуром чок хулыганыг чоруктарга коллективтин эптежи болбас хамаарылганын тургузар эвес, а хамактын мурунла урулгарга аяктыг болгаш солун кемчелерин школаларга, парктарга, сесердиктерге чорудуп, воскресенья хунеринде урулгарга таарыштырган яныз-бүрү оюннары болгаш халгашкыннерини организациястаар черек. Бо черекте улуг ролду пионерлер бажыны, аныяк натуралисттерин, техниктерин станциялары, урулгарын демир-оруктары, спорт школалары ойнаар ужурулуг.

Школаларнын күш-ажылга анык кылдыр, школага алган чүүлдерин практика кырынга аяктылап билер кылдыр кижиздилер талазы-биле аяктыг экинчилерин, үлөтүр болгаш көдээ ажил-агыг бүдүрүлгенин үндешинери-биле өөреникчилерин таныжырынга дузалаанын эргежок чугулазынын дугайын илеткелчи чугалаан.

Школаларнын өөредиринге болгаш кижиздилеринге башкыларнын комсомол организацияларынын ролон бедилди, аныяк башкыларнын идея-политиктиг кижиздилгезинге

улуг кичээгэй салып, педагогиктиг мергежилди оларнын чедишкенин шингээди алгырыга дузалап, оларнын школаларнын комсомол болгаш пионер организацияларынын аялыгына идепкейлиг кириштирер черек.

Совет школанын амыдыралында чугула черин Ленин аттыг пионер организациясы ээлеп турар. Миллион-миллион пионерлер өөредилгеге эки чедишкенин көргүзүп турарлар. Бүгү пионерлер эки өөренип турар, яныз-бүрү кижиздилге аялыгы чорудуп турар ындыг пионер дружиналары болгаш отрядтары эвээш эвес.

Ынчалза-даа пионер организациясынын ажылында улуг чөптөр бар. Дыка хөй отрядтарнын болгаш дружиналарнын аялыг чыгыс аай чоруктан, кызыгаарланчак хөвирлерден, хоозун хөвөрдешкени болгаш «организастынган» чоруктан качыгдап турар. Пионер организациясынын бот ажил-чорудулгалыг характерин дыка хөй дружиналарда үрөп турар. Урулгарнын ортуна бүгү-ле чүүлдерин кылырын улуг кижилер оралдажып турарлар. Пионерлер бодунун энергиянын, инициативанын, мергежилдин практиктиг ажил-херектерге илердирин болдунар арганын албайн турарлар. Пионерлерин күш четинер практиктиг сорулгаларын тускай шиптирлээринин чачылдарына кошкак кижиздил турар.

Пионер организациясынын сорулгаларын бирээни болза, өөреникчилерин билгилери дээр демиселге школага дузалаары болур дээрин билдингир болгай, ынчалза-даа комсомолдун чамдык аяктыкчылары, жокайлар, башкылар ол шыны негелдени шыны эвес боттандырып, а чамдыкта харын-даа хажылып турарлар. Комсомол организациялары пионер жокайларына эвээш кичээгэй салып турар. Ам тос муң пионер дружиналарында улуг жокайлар чотун чугалаарга-ла четчир. Чамдыкта пионер аялыгына урулгар-биле аяктыг күзөл чок кижилер кирип турар таварылгалар бар.

Пионер организациясынын аялыгында чөптөрүн чайладып, отряд бүрүзүгүн, пионер дружиназы бүрүзүнүн аялыгы экинчилерин чедип алыры эргежок чугула. Бүгү-ле аяктыг пионерлерин инициативанын болгаш бот ажил-чорудулганынга үндешлээр чорудар, солун база хандыкшылдыг кылдыр тургузар.

Социализмден коммунизмге чоруту шиптирлээгенин үзүндө аныяктар ортузунда чорудар комсомол организацияларынын идеология аяктыкчыларыннын ужу-дузанын эш Шелепин шыгып белеткээр. Комсомол болза, аныяк оолдар, кыстарны совет патриотизминин, улустарнын найыралын, пролетаржы интернационализминин өзүзүнгө, коммунист партиянын политиказын амыдыралга боттандырып дээр быжыг тургуштут демиселчилер кылдыр кижиздилер хүлээлгели. Партиянын болгаш комсомолдун чорудуп турары канчаар-даа аажок улуг кижиздилге аяктыкчы тунелинде коммунизмдин аныяк тургузучуларынын кайгамчыктыг салгалчылары өзүп турар. Миллион-миллион аныяк оолдар, кыстар боттарынын бүгү-ле куштерин болгаш билгилерин Терезин чуртунун чектелишкенинге, совет кижилеринин ааскежени дээр демиселге берип турарлар. Оон-дөшөргө иштерин идеология аялыгында шыгыны чөптөр бар.

Теориянын өөренирин өзү барым, даалап, кырын касык көөр чоруктарын бодуну турар. Өгүр схемаларын, чүгө-даа хамаарышлаг категорияларын аныяктарга болгончок-ла айтпай турар. А аныяктар тус-тус формулаларын болгаш шипталарын эвес, а Маркс — Энгельс — Ленин — Сталиннын өөрединин боттуг утка-шынарын шингээди алгыры чедип алып ужурулуг бис. Комсомолчуларын болгаш аныяктарын бөлүмнере база политшколаларга кириренин эки-тура барымаалаар принциптин хажылып турар. Пропаганда аялыгы коммунист тургузушкунун чорудулгалары-биле, областык, крайнын, республиканын мурунда, бүдүрүлгенин, МТС-тин, колхозтун мурунда туруп турар практиктиг ажил-херектер-биле багай холбаштырып турар.

Комсомол организациялары болза, совет кижилерин беким моральдыг шынарларын аныяктарга быжыг туруштуу-биле чачыктар, оларнын бодуну бургузуу дээр харысалгалыг болурунга, Терезин чуртунун мурунга хамааты хүлээлгезин меделер билеринге кижиздилер, арагалар, хулыганнаар, оолдар, амыдыралга будулар чоруктарнын фактылары-биле эптеш чок демиселди чорудар, аныяк совет оолдар, кыстарын бот-бодун эш хуузу-биле көөрүнү өзүзүнгө, найыралга шипчи болурунга, кыргайларын хүндүлээрине кижиздилер ужурулуг. Бистин аныяктарыбыс, комсомолчуларыбыс кудумчуга, бажыныч, хөй-ниити-

нин черлеринге аажы-чан талазы-биле үлөгер болурун чедип алып ужурулуг бис. Аныяк оолдар, кыстарын күш-ажылга, чуртталга болдуруп турар чаагай болгаш каракызыл ажил-херектери бүгү аныяктарнын чедилгеси болур ужурулуг.

Аныяктарнын коммунист кижиздилгезинин талазы-биле комсомол организацияларынын аялыгында чугула черин политиктиг агитация ээлеп турар. Агитас-массалыг аяктыг эи-не белеткелдиг комсомолчуларын идепкейлиг кириштирерин хандыраы, аныяктар бригадаларынга, ээлчеглеринге, ниити чуртталга черлеринге, хову турлагаларынга, фермаларга, совхозтарнын салбырларына ажил чорудар агитаторларын шипип алыры эргежок чугула. Аныяктарнын агитбригадалары, «дириг солуннар», «дэбинчы хуудустар», «чанчык» болгаш оонда өске ол черелги аныяктар ортузунда агитация аялыгы чорударыннын ындыг хөвирлерин комсомолга катал тургузар.

Аныяктарнын коммунист кижиздилгезинге парлаганын, культура-чырыдышынын албан черлеринин, чечен чогаал литературазынын, кинонун, күш-культураның болгаш спорттуң улуг ролунуң дугайын эш Шелепин чугалаашыаан, ол бүгү чөптөктөрүн калбаа-биле болгаш долгузу-биле аяктыкчыларын эргежок чугулазын айткан.

Комсомол парлагазы болза, аныяктарнын, комсомол организацияларынын яныз-бүрү талалары амыдыралын көргүзүп, чөптөрүн илередип, коммунист партиянын салган сорулгаларын боттандырып аныяктарнын мобилизациялап турар. Аныяктар ортузунда делем-биле непертер турар эки солуннар болгаш журналдар бисте эвээш эвес. Ынчалза-даа аныяктар парлагазынын аялыгында боттуг чөптөртөр бар болуп турар: парлаг үндүрүп турар материалдарнын идеяли болгаш литературалыг денели чыгыс, дыка хөй материалдар кырын касык тургустунга характерлиг.

Аныяктар солуннарын болгаш журналдарын аялыг коммунист партиянын парлагга мурунуга тургузуу турар негелделеринин денелинге чедип көдүреринин эргежок чугулазынын дугайын эш Шелепин чугалаан. Аныяктар парлагазы күрүнө болгаш ажил-агыг тургузушкунунга комсомолчуларнын кижиздилгезин экин-биле чырдыр, эрчи чүүлдер-биле идепкейлиг демисей, бүгү-ле чаа, муракчы чүүл-ду ичин-биле деткир ужурулуг.

Аныяктар ортузунга культурамассалыг ажилдар чорударыннын байлакшылдыг болдунар аргаларын Совет Эвилелинде тургускан. Чуртта 45 муң көдээ клубтар, районнарын 4,5 муң культура бажынаары, 380 муң аяктыг библиотекалар, 30 муң аяктыг номчулга бажынаары, 51 муң турум кинолар, 11 муң аяктыг профвилел клубтары болгаш ордулары санатынп турар. Дыка хөй комсомол организациялары аныяктар ортузунга утка-шынарлыг культурамассалыг ажилдарын чорудуп турарлар. Ынчалза-даа бо черекте чөптөртөр база-ла хөй. Комсомол болза, культура-чырыдышынын албан черлеринин сеткил сагыжы деп бистер болгон чок-ла чугалажып турар бис деп эш Шелепин чугалаан. Ону боттуг ажил-херектер-биле шызыктар—аныяктар ортузунга культурамассалыг аяктыг улам-на калбарларын хандыра, массалыг байырлалдарын, селгузгөшкенин, карнавалдарын, балдардын, маскарадаларын организацкызы болуп, аныяктарнын дыштаналга кежээлерин, экскурсияларын, похолдарын чорудар черек.

Аныяктарнын күш-дамыр кижиздилгезинин дугайын чугалаашыаан, эш Шелепин, сөөлгү дөрт чылдарын дургузунда чуртка күш-культуружураларын саны 2 катал көвүдээн деп демдеглээн. Спорт маргыладаларына миллион-миллион аныяк оолдар, кыстар кирип турарлар. Совет аныяктар бодунун Терезин чуртунун спортчу алдарын улустар аразынын маргыладаларына чедишкенин камгалап турарлар. Ынчалзажок ам-даа дыка хөй аныяктар секцияларын болгаш командаларын аялыгына хаара туттунмаан, ГТО комплексинин нормаларын дужаарыга болгаш спорт маргыладаларына киришпей турар.

Күш-культураны болгаш спортту улам аныяк хөгжүдөр чорук спорт деришкенин четкилерин калбартырып, беким шынарлыг спорт черекселерин бүдүрерин улгаттыраын негел турар. 1954—1955 чылдарда аныяктарнын күжү-биле районнар төптөрине бөдүн спорт шөлдеринин тудушууну доозары, боодалга черлерин дерири эргежок чугула. Комсомол организациялары болза, ДОСААФ-ка бүгү кемчелерин дузалаамчыны көргүзүп, аныяктарын Совет Арияга албан эртерин белеткээрине кичээгэй салыр.

Улустар аразынын демократтыг аныяктар организацияларынын аялыгынын дугайын, капиталист, колхозчу болгаш хамаарылгалыг чурттарнын аныяк оолдар, кыстарнын боттарынын эргелери дээр, тайбын болгаш улустар аразына эи-найырал дээр демиселин дугайын илеткелчи чугалаан. Демократтыг аныяктарнын Бүгү-делегей федерациянын болгаш студенттеринин улустар аразынын өвилелин ажил-чорудулганына совет аныяктар идепкейлиг кирип турарлар. Совет аныяктар организациялары даштык чурттарнын аныяктар организациялары-биле төлөөлөрүн, а ол ышкак үндүргөн ном-чогаалдарын, яныз-бүрү информациянын солчуп турарлар. Совет аныяктарнын фашизмге уду комитетинин чалаанын өзүгээр, 1949 чылдан 1953 чылга чедир Совет Эвилелинге даштык чурттарнын 236 аныяктар төлөөлери кээп чораннар. Чүглө 1953 чылда 55 чурттардан 3,746 аныяк оолдар, кыстар Совет Эвилелинге кээп чоран. Бистин спортсменерини эш улуг спорт маргыладаларына—XV олимпиада оюннарына, Европанын болгаш делегейин бигичери дээр яныз-бүрү маргыладаларга, дыка хөй чурттарнын спортсменери-биле эш-хуузуңуң ужуражылгаларынга киришкенер. 1949 чылдан бээр амгы үеге чедир совет спортсменер 19 чурттарнын стадионарына болгаш спорт залдарына маргыладаларга киришкенер. Бистин чуртувустуң спортчу организацияларын чалааны-биле 29 чурттарнын спортсменери Совет Эвилелинге кээп чораннар.

Чаа дайыннын кыжанынга уду, тайбын дээр совет аныяктарнын идепкейлиг демисели бүгү чурттарнын миллион-миллион аныяк оолдар, кыстарнын ынакшытын болгаш иделгелин чаалап алган. Комсомолдун бүгү совет аныяктарнын сорулгалы болза, моон сонгаар-даа делегейин депшилгели аныяктарын авангардыга турары болур.

Эш Шелепин комсомол организацияларынын аялыг удурунун айттырларына тодаргай-биле доктаган. Отчеттуг үениң дургузунда комсомол иини катал өскөн, 431 муң эге организацияларда каттышкан 18.825.327 кижини оон хүрээленинде санатынп турар. ВЛКСМ-нин шынар талазы-биле составы дараазында кол-кол саннар-биле характерлетинп турар: ВЛКСМ-нин составынын барык-ла дөрттүн бир кезини—ажылчынаар, 30,2 хуузу—колхозчулар, 38 хуузу—школаларын болгаш техникумнарнын өөреникчилери. ВЛКСМ кижигеринин аразында 271 муң техниктер болгаш инженерлер, 455 муң башкылар, 51 муң аяктыг агрономнар болгаш зоотехниктер, дээр өөредилге черлеринин 892 муң студенттери бар. Комсомолдун беш кижигин бүрүзүнү бирээни-ле дээр болгаш ортумак эртемни болуп турар.

Съездинин мурунда эртен комсомол органнынын отчеттары болгаш сонгулдалары комсомолчуларнын улуг идепкейин көргүсөс. Отчет-сонгулдалыг хуралдарга, конференцияларга болгаш съездилерге ВЛКСМ-нин иини миллион аяктыг кижигуннери санал бергенер. Отчеттарнын болгаш сонгулдаларнын түнелинде комсомол организацияларынын удурулузына чүс-чүс муң комсомол активчилери киргенер.

Сорулга чүд дээр, комсомол аялыгы бүгү кемчелер-биле экинчилери болгаш болбаазырады, комсомол организацияларынын удурунун денелин бедилери болур. Удурулгага коллективтиг чоруктун принциптин хажыдары, бюрократизм болгаш дужаары чижектиг, комсомол органнынын аялыгында ындыг чөптөртөр дурген чайладыры эргежок чугула. Удурукчу аяктыкчы бүрүзү эге организацияларга үргүлчү барып, оларга дуза көргүзөр черек. Удуруг аяктыкчыларын комсомолчулар-биле, кудуку организациялар-биле хун-бүрүнүн харылажылганын кылырынга шаг-үе бар болуун дээр комсомол органнынын структуразын өскөртөс чогур.

Бүгү-эвилелин Аныяктарнын Ленинни Коммунист Эвилелин бугу амыдыралы Коммунист партия-биле чарылбас харылашкан деп эш Шелепин түнелинде чугалаан. Партиянын мерген угаанын айттышынын барымдаалашыаан, оон хун-бүрүлгени удурулузы-биле комсомол улуг орукту эртен, быжыккан болгаш каяналган, Совет Терезин чуртунга кызыгаар чок бердиген миллион-миллион совет патриоттарын кижиздилеринге дузалаан. Коммунист партиянын хөвөөне кызымак бараан болурунда, коммунизмдин тийелгези дээр демиселге киржириден беким алдар комсомолга чок.

Кежээки хуралга съездинин кижиздилерин ВЛКСМ ТК-нын Төп резения комиссиянын даргазы эш Харазовтуң илеткелчи дыйнааныр (СЭТА).

Көдээ ажил-агыйнын хөгжүлдеси дээр

Көдээ ажил-агыйнын бүгү культураларнын беким дүжүттери дээр, малдын баш санынын улам ыцайгы өзүлдеси болгаш мал аялыгын продуктулуунуң улам бедилгенин дээр социалист чарышты калбаа-биле непертеринче көдээни бугу ажил-ишчилерин кыйгырган СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун база ТК-нын чоокта чаа болуп эртен Пленумунун төөгүлүг шиптирлеринге Танды районун Калинин аттыг колхозунун кежигуннери улам сорук киргенер.

Бүгү колхозчулар 1954 чылда колхоз бүдүрүлгенин чедишкенин дээр бүгү улустуң социалист чарыштыга көдээ ажил-агыйнын улам ыцайгы көдүрүлүшкунунуң сорулгаларын ханызы-биле билген турарын база ол сорулгаларын күүсөдир дээр коммунист кижиги бүрүзү бодунуң участогунга кызымаккай аяктыдан турарын чедип алып дээр колхозтун партия организациязы (секретары эш Санчай) аяктыдап турар.

Коммунист кижиги колхоз бүдүрүлгенин харысалгалыг участоктарында быжыглаан. Олар тусту колхозчулар, бригадалар аразына социалист чарыштын организаторлары болуп турарлар. Чарыштын хун-бүрү түнелдерин бригадалар хуралдарына чугалажып, муракчыларын хана солуга, агит-хуудустарга, хүндүлөл самбыраларына илередип бижип турар.

Партия организациязы агитас-массалыг ажилды ажил-агыйныг сорулгалардан башкаландырып келген. Агитаторлар эки аяктыдап, СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун болгаш чоокта чаа болуп эртен Пленумунун шиптирлеринде тодаргай-лөтүнгөн сорулгаларын колхозчуларга тайылбырлашыаан, колхозтун бодунуң ажил-агыйнын чедишкенин болгаш ээлчеглиг сорулгаларын дугайын оларга база чугаалап берип турарлар. Сөөлгү үеге колхозта күш-ажылды сагылга чуруму кижизил.

Ам көдээ ажил-агый артелиниң бүгү кежигуннери 1954 чылда колхоз бүдүрүлгенин чаа-чаа чедишкенин дээр бүгү улустун социалист чарыштыга организациястыг кирген. Колхозчулар бедиктен хүлээлгелерин алганнар. Ону тусту бригадаларын хуралдарына чугалажып көргөн. Тодаргайлаарга, колхоз тарваа культураларын часык тарылганын 105 хуу, мал чени болуп культураларын тарылганын 110 хуу, күзүн чажып тарып культураны 125 хуу күүсөдир. Часык тарылганы тос аякты хүнүнде бедик агротехниктиг денелге эртертер. Тарааның чажыг сугтарылганын 2 катал чорудары чедип алып. Бүгү тарваа культураларын чугаалап турарына ортумак-биле 19 центнер, сугтарылгалыг черин чугаалап турарына 25 центнер дүжүттү алып. Тарааны 200 га черге колхозтун бодунуң тырттар күжү-биле тарымыр. Хову бригадалы күсү дүжүт ажаап алышыкынын үзүнгө чедип 1.200 тонна сиенни, 500 тонна силосту белеткээр. Күрүңгө тарваа дужаалганын сентябрь 25-те бүрүн доозар болгаш келер чылдын үзүренин база магадылал фондудары.

Съездинин мурунда эртен комсомол органнынын отчеттары болгаш сонгулдалары комсомолчуларнын улуг идепкейин көргүсөс. Отчет-сонгулдалыг хуралдарга, конференцияларга болгаш съездилерге ВЛКСМ-нин иини миллион аяктыг кижигуннери санал бергенер. Отчеттарнын болгаш сонгулдаларнын түнелинде комсомол организацияларынын удурулузына чүс-чүс муң комсомол активчилери киргенер.

Сорулга чүд дээр, комсомол аялыгы бүгү кемчелер-биле экинчилери болгаш болбаазырады, комсомол организацияларынын удурунун денелин бедилери болур. Удурулгага коллективтиг чоруктун принциптин хажыдары, бюрократизм болгаш дужаары чижектиг, комсомол органнынын аялыгында ындыг чөптөртөр дурген чайладыры эргежок чугула. Удурукчу аяктыкчы бүрүзү эге организацияларга үргүлчү барып, оларга дуза көргүзөр черек. Удуруг аяктыкчыларын комсомолчулар-биле, кудуку организациялар-биле хун-бүрүнүн харылажылганын кылырынга шаг-үе бар болуун дээр комсомол органнынын структуразын өскөртөс чогур.

Бүгү-эвилелин Аныяктарнын Ленинни Коммунист Эвилелин бугу амыдыралы Коммунист партия-биле чарылбас харылашкан деп эш Шелепин түнелинде чугалаан. Партиянын мерген угаанын айттышынын барымдаалашыаан, оон хун-бүрүлгени удурулузы-биле комсомол улуг орукту эртен, быжыккан болгаш каяналган, Совет Терезин чуртунга кызыгаар чок бердиген миллион-миллион совет патриоттарын кижиздилеринге дузалаан. Коммунист партиянын хөвөөне кызымак бараан болурунда, коммунизмдин тийелгези дээр демиселге киржириден беким алдар комсомолга чок.

Кежээки хуралга съездинин кижиздилерин ВЛКСМ ТК-нын Төп резения комиссиянын даргазы эш Харазовтуң илеткелчи дыйнааныр (СЭТА).

нын уруушкунун эрте доозуп алып. Тарааның күсү ажаап алышыкынын 25 аякты хүнүнде доозар.

Социалист хүлээлгелерин күүсөдиринге бүгү байдалдар колхозта бар. Оон күүсөлдеси дээр ылангы часык хову аялыгын чедишкенин эртертер дээр социалист чарыш калбарган. Часык тарылгага уткуштур илирлер, аът андазыннар, тергелер болгаш өске-даа херекселдер чогур үзүндө бүрүн септетинген Тараа культураларын үзүренин биле колхоз бүрүн хандырттыган. Тарылга белеткелгине № 2 хову бригадалы (бригадир эш Загапченко) муракчы болган. Хову бригадалары көдээ ажил-агый херекселери-биле хандырттыган, кижилер күжү-биле четкелетинген болгаш оларын участоктар аялы-биле быжыглаан.

Колхозтун ногаа бригадалы бедик күлээлгелерин алган. 30 муң ирик-торф саваларын белеткээр, парниктер салыр онгарларын 130 рамаларга чоокку хүнүнде белеткел доозар. Ногаа культураларын тарылгалынын планын 105 хуу күүсөдир, оон чажыг ажаалганы болгаш сугтарылгалы агротехниктиг чурумнарга чорудар. Картофель тарылганын дөрбөлчүн-уялачак арга-биле чорудар.

Хүлээлгелерин күүсөлдеси дээр аяктыг эгелээни багай эвес, ам черек кырында 12 муң ирик-торф савалар, 60 рамалар кылдырган болгаш 5 парниктер онгарлары кастыган. Өстүрер үзүренин четкелеп ал турар. Элээн калбак тарылга шөлүң суг чажып докурган, ол болза, тарылгага суггарылга хандыраазынын талазы-биле эки хемчег болган.

Тудуг бригадалы багай эвес аяктыдап турар. 800 кубометр тудуг ыжын тайгадан орукче сөөртүп алган. Чуртталга бажынаарын, хаваан кажазынын болгаш гаражтын тудуу шалыпкын чоруп турар.

Малчынар бедиктен хүлээлгелерин алганнар. Мыйыстыг бода малды 123 хуу, оон иштинде инекти 113 хуу өстүрер, саар инек бүрүздүн ортумак-биле 1250 литр сүттү алып. Саар инек бүрүзүн азыраанын четкел чени белеткел алышынын тодаргай хүлээлгелерин алганнар.

Тус-тус малчынарнын аразында чарыш калбарган. Хойжу эш Шойла 100 төрүүр хойдан-на 110 хураган, хөй бүрүздүн 2 килограмм 400 грамм дүктү алырын хүлээнген, малчынарнын чарышка кыйгырган. Хаваан ажаакчы А. Медьникова төрүүр хаваан бүрүздүн 25 хаваан оолдарын, саанчы Т. Сюриктей саар инек бүрүздүн 1400 литр сүттү алырын хүлээнген. Амгы үеге хөй малды одарламышкыны эки байдалда.

Эки күзөлдөр болгаш коллективтиг күш турда, аяктыг чедишкенин болуру чугалаан. Колхозтун баштаар черин болгаш партия организациязынын удурулузы-биле ол колхозтун бүгү кежигуннери бо көдээ ажил-агый чылында улуг чедишкенин болуп шыдаар.

С. ТУШКОВ.

Чылгычларнын чедишкени

Барыны-Хемчик районун Аянгагы сумузуна «Комсомол 30 чылы» колхозунун оодар-белчирин дыка делгем. Ында даглар, шаттар, ой, чиктер терек оът сизен-биле шыптыган. Колхозчулар чылгы мал фермазын эргелекчизинге Шырапты, чылгычыларга эштер Х. Сюр-оол, Х. Элбек-оол оларын мал аялыгы эки билер, дуржулгалыг колхозчулар анык томуйлаан. Олар ол аялыга үзүндө, күзөлдүн-биле хүлээп алганнар.

Чылгы мал фермазынын эрг

Социалист чарыштын бедик көргүзүглерин чедип алып

Социалист чарыш болза, күш-ажылды коммунисттүү өзү-биле көрүүнү херезге совет кижилерини кижилеринин, күш-ажылдык чаа коммунисттүү салгыла-чурумун тургузарынын шылгатынган методу болур.

Күш-ажылды чаа өзү-биле көөр, ону алдарыны, аас-кежиктин, шылгалардын болгаш маадырлык чорукту херээ кылдыр көөр чорук чүгө чаа социалист тургузугунуң үезинде тыылган.

Социалист чарышты тодаргай болгаш хун-бүрүдө удурутур партия, совет, комсомол болгаш профсоюз органдарынын чугула сорулгаларынын бирээни болур. Тожу районун партия организациясы социалист чарышты херээ удурутур болгаш ону бедик көргүзүглерин болдуруп, социалист чарыш районун экономика болгаш культура тургузушкунуң улам ынай хөгжүлдүзүңгө өаудуг бере болган турзун дээр сөөлү үеде элээн ажылдарын кылган. Совет Эвилелиниң Коммунист партиясынын XIX съездинин, СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң төөгүлүг шийтпирлерин амыдыралга боттандырар, эң ылангыч ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдеринин бешик беш чыл планын чедип чыгарып күүседир дээр демилгесин районун ажылчы чоннары көдүрүп үнгөн болгаш социалист чарышты улам калбартып турар.

Эрткен 1953 чылда районун колхозтары нитинин малынын баш санын өстүрүп планларын чүзүн айымын күүсеткен. Малдын төлүн камгалап алып талазы-биле эки түндүк дери колхозтар чедип алганнар.

«Май 1-зи» колхозун иви мал фермазынын ажылдакчылары (ферма эргелекчиси эш Девекер) малдын чаш төлүн менди доруктуруп өстүргөни болгаш улуг малдарга чидиргилерин эвээжеткенинин түнелинде ферма 1953 чылда ивизинин баш санын өстүрүрүнүн планын 106 хуу күүсеткен. Кадарчылар Саны, Хаалга, Даржап, Шаанакпан олар социалист хулаалгелерин күүсеткенер.

«Совет Тыва» колхозтуң иви фермазы (эргелекчиси эш Дуужук) мал өстүрүрүнүн планын 111,8 хуу күүсеткен. Кадарчы Чоргаадай болуңа онаашкан төрүүр ивиринден чаш төлдү бүрүн камгалап алган болгаш кадарган малындан чангыс-даа чидиргин болдурбаан. «Май 1-зи» колхозта бызаа ажаакчылары анык кыстар Кара-Баштыг, Чараш-оол 54 чаш бызааларын хулаалгаш алгаш, чангыс-даа чидирг чокка, эки күнденги делиг молдургалар кылдыр өстүргөн. «Совет Тыва» колхозтуң хой фермазынын эргелекчиси Чамзы, кадарчы Бараан Шулуу болгаш өске-даа хойжулар боттарынга алган социалист хулаалгелерин төлөптүг күүсеткенер.

Малдын продуктулуун бедидер дээр элээн күженишкенин ажылдап түндүгүндө «Совет Тыва» колхозтуң сүт бараан фермазынын саанчылары эрткен чылын инек бүрүзүн-

ден ортумаа-биле 800 литр сүт саап алган. Чамдык Танап, Дулгур дээр шыкша саанчылар ортумаа-биле бир инек бүрүзүндө 837 литр сүт саап ап, боттарынга алган хулаалгелерин шевеги күүсеткен.

«Май 1-зи» колхозта инек саанчылары Кол Чашпаяк, С. Чанчывай 17 анык инектерин бызаазындан чарып саарынга өөреткен. Олар инек бүрүзүндө 111 литр сүтү 1952 чылдаазындан хейнү саап алганнар. Колхозтар 1953 чылда 1952 чылдаазындан 200—300 грамм хей дүктү хой бүрүзүндө кыргып алган.

«Май 1-зи» колхозта партия эге организациясы (секретари эш Севек) ол колхозтуң баштаар чери (даргазы эш Монгалбий) социалист чарышты эки организациястап, ону хун-бүрүдө удурутур келген, оң түнелинде ол колхозтуң тудуг бригаданы эрткен чылын чуртталга бажынары тударынын планын ажыр күүсеткен, азы 13 чуртталга бажынары тудар тургаш, 15 бажыны туткан, эргиде туткан 20 бажынары кышалаан тургаш, 24 бажынары кышалаан, колхозтуң конторазын, ногаа шыгжаар складты туткан. Даанчык, Даамыкай, Мийитчык, Найнаа болгаш өске-даа анык бажынары тудуг ажылынга боттарынын мергежилин бедидип, социалист чарыштын бедик көргүзүглерин чедип ал турарлар.

Колхозтарын орулгасынга бедик өзүлдө чедип алдынган. «Май 1-зи» колхозтуң нити орулгасы 800 муң ажыр рубль кылдыр көвүздөө, азы 1952 чылдындан 250 муң хире рубль хей болган. «Совет Тыва» колхозун нити орулгасы 600 муң ажыр рубль болган. Ол болза, 1952 чылдаазындан барык-ла 200 муң рубль хей орулгалык болганы ол.

Район 1953 чылда өлкү белеткелдинин күрүне планын 105 хуу күүседир деп хулаалгаш алгаш, а херек кырында 108,8 хуу күүседип, 88 муң рубльдин бедик шынарлы өлүүн күрүнеге берген.

Сыстыг-Хемде ыаш ажыл-агый чери эрткен чылын ыаш белеткелдинин планын күүсеткен. Ол бүдүрүлгелеринде Машпак-оол, Сыдан, И. Доржу, Маады Танап олар социалист чарыштын бедик көргүзүглерин чедип ап, ажыл нормазын доктаамал ажыр күүседип келгенер.

Социалист чарышты калбартыр, мурнакчыларнын эки дуржугаларын неперелер сорулга-биле СЭКП райкому, райкууском эрткен чылын колхозтарын болгаш бүдүрүлгелеринин социалист чарыштын түнелдерин үндүрүп турган. Социалист чарыштын тилекчининге тыпсыр СЭКП райкомунуң, райкуускомунуң шилчир кызыл тугун доктаадып тургускан. Ол тукту «Май 1-зи» колхоз шыкшымай турар. Колхозтар бүдүрүлгезинин болгаш бүдүрүлгелеринин ажылчынарынын иштинден илеретинген 60 ажыр мурнакчыларын СЭКП райкомунуң, райкуускомунуң хүндүлөп самбарызынга демдегилээ.

ССРЭ-ниң Дээди Советинин V

сессиязынын, СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин, СЭКП ТК-ның оң дараазындагы доктаалдарын амыдыралга боттандырар, СССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдеринин бешик беш чылынын дөрткү чылы—1954 чылда ажыл-агый, культура хөгжүлдүзүңгө сорулгаларын чедип чыгарып күүседир дээр районун колхозчулары, бүдүрүлгелеринин ажылчынары болгаш көдээниң интеллигенциясы социалист чарыштын бедиткен чаа-чаа хулаалгелерин ап турарлар. Социалист чарыштын чаа хулаалгелерин колхозтарын бригадалары, мал фермалары болгаш тус-тус колхозчулар алгылаан. Оларны фермалар, бригадаларын хурадаларында эгелээш колхозтарын нити хурадаларыга чедир чугаалажып бадылаан. Олышкыш бүдүрүлгелеринин социалист хулаалгелери ажылдап кылдынгылаан. Социалист хулаалгелер күүсетинип турар.

«Май 1-зи» колхозтуң тудуг бригаданы бо чылын чуртталганын 23 бажынары тудар, олар ам 7 бажыны колдуун дооскан, 300 олуутту улуг клубтуң кол тудуун дооскан. Тудуг материалдарын белеткел болгаш өстүрүлгези дүргө темпиги чоруп турар. Бригада кижжи болгаш аят күжү-биле четчелетинген.

«Совет Тыва» колхозтуң малчынары алган хулаалгелерин багай эвес күүседип турар. Амгы үеде төрөөн 117 хойлардан 117 хураганнары, 13 инектерден 13 бызааларын менди доруктуруп турар. «Май 1-зи» колхозтуң өшкү кадарчызы эш Мылдыбан төрөөн 42 өшкүдеринден 42 анайларын чидирг чок доруктуруп турар.

Сыстыг-Хемде ыаш ажыл-агый черинин ыаш белеткел бригаданы бо чылын январь айны планын 112 хуу, февральдын 126 хуу, а ыяшты өстүрүрүнүн планын февральда 119 хуу күүсеткен. Эштер Данзын-оол, И. Доржу, Черепанов, Дембирель олар ажыл нормаларын доктаамал ажыр күүседип келгенер.

Ындыг болза-даа социалист чарышты СЭКП райкому болгаш партия эге организациялары ам-даа кошкак удурутур турарын миннары чугула. Чурттуң иштиги кур күштерин чөп ажылгаарынын айтыры районда дыка багай организациястынып турар.

Малдын продуктулуун бедидеринин, мад ажылын механизастаарынын, чөп ажылын моон сонгаар хөгжүдеринин болгаш чурт үлетпүрүнүн бүдүрүлгезин калбартырын хемчеглери кончуг багай чорутууну турарын чажырып болса.

Сорулга болза, социалист чарышты улам калбартып, ону партий хулаалгаш-биле хандырып тургаш, 1954 ажыл-агый чылынын сорулгаларын төлөптүг күүседери болур.

А. НАМЗЫН,
СЭКП Тожу райкомунуң секретари.

Практиканын түннели

Областын колхозтар кадрларын белеткелеринин ортумаа школанын 3-ку курсчулары Тес-Хем, Бий-Хем, Барыин-Хемчик, Бай-Тайга болгаш өске-даа районнарын колхозтарынга 16 конук хуусалыг бүдүрүлгелерин эрттиргенер.

Олар теория талазы-биле өөрөгүн чүдүлгелерин колхоз бүдүрүлгезинде колбаштырышаан, колхозтарга улуг дузаны чедиргенер. Практиканын түннели эки болган.

О. ДУДЕРАА.

Ногаа тарылгазынга белеткел

Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунда эш М. Миняга удурутурган 41 кижжи составтыг картофель болгаш ногаа культулары тарып өстүрер бөлүк эки ажылдап турар.

Ол бөлүк ногаа культуларынын баш бурунгаар өстүрер 4 парниктерин база 10.000 ирик-торфуг саважыгаштары кылып белеткени болгаш ногаа культулары тарып шөлде 170 тонна өдөкти, 20 тонна хүлдү төккөн болгаш парниктер тудуунга хергелээр 70 ажыр чудукту кезип белеткээ.

Бөлүктүң кежигүннери Маапай, Чаш болгаш өскелер-даа хун-бүрү бүдүрер ажыл нормазын 150—200 хуу күүседип турарлар.

М. ЧАДАМБА.

Чаш малды эки камгалап ап турар

Областын колхозтарынын нити малы түлүк оолдап, малдын чаш төлүн бүрүн алыр дээр малчынарынын күженишкенин ажылдап турарынын дугайында чагаалар «Шың» солунун редакциязынга көдээ бижикчилерден үргүлчү кээп турар.

Сүт-Хөл райондан М. Дадар-оолдуң бижээни болза, Жданов аттыг колхозтуң малчынары эштер Адар-оол төрөөн 121 хойдан 122 хураганна, Чаланмаа 96 хойдан 96 хураганна, Агына 90 хойдан 91 хураганна, Калга 70 хойдан 70 хураганна камгалап алган өстүрүп турарлар.

Чөөн-Хемчик районун Жданов аттыг колхозунун малынын туруш байдалы эки, оларлашкын план өзүгээр чоруп турар. Хойжу эш Хуна төрөөн 105 хойдан 110 хураганна, эш Кижээ 82 хойдан 82 хураганна, эш Ондар-оол 91 хойдан 91 хураганна, эш Часын 66 өшкүдөн 76 анайын бүрүн камгалап алган деп, Чөөн-Хемчиктен эш К. Делег-оол бижээн.

Бай-Тайга районда С. Күдеректин бижип турары болза: Молотов аттыг колхозтуң малчынары эштер Өлчөй төрөөн 125 хойдан 125 хураганна, Арапчыл 50 хойдан 59 хураганна, Токлош 40 хойдан 40 хураганна, Кожгар 10 инектен 10 бызааны менди доруктуруп турар.

Улуг-Хем районда Мичурин аттыг колхозтуң малчынары эштер Лагын төрөөн 21 хойдан 21 хураганна, коммунист Хелинмей төрөөн 41 өшкүдөн 41 анайын, Салдан 19 хойдан 19 хураганна доруктуруп турар деп эш В. Доржу редакцияга бижээ.

Часкы тарылгага белеткел ажылдын болшуг удурутур

Чокта чаа Кызыл районунуң ажылчы чоннар депутаттар Советинин VII сессиязы болуп эрткен. Анаа районда колхозтарынын болгаш МТС-тиң часкы тарылгага белеткенин турарынын дугайында МТС-тиң директору эш Сухачев илеткел кылган.

Коммунист партиянын болгаш Совет казактын хун-бүрү улуг салгыш салгышкынын ачымы-биле МТС бирги чергени техниказы-биле хандырынган. Тракторлар септелгезинде эштер Марченко, Лямин олар хун-бүрү бүдүрер ажыл нормазын 150—168 хуу күүседип, кызымак ажылдап турарлар.

Моон-биле чергелетип МТС-тиң болгаш колхозтарнын часкы тарылгага белеткелинде четпестер дыка хей. Тракторлар септелгези чаа дооступ турар. МТС көдээ ажыл-агый машиналарынын септелгезинче ам-даа эгелеп кирбээн. Көдээ ажыл-агый машиналарынын 50 хуузу колхозтарнын тарылга шөлдеринде чыгышкан.

Колхозчуларнын агро-зоотехниктиг өөредилгезин доктаамал чорудар

1954 чылда Сүт-Хөл районунуң колхозчуларынын агро-зоотехниктиг өөредилгези куду шынары болуп турар. «Большевик», Сталин аттыг колхозтарга агро-зоотехниктиг курстарын кичээлдер баштайгы үеде 2—3 катап болгулаан соонда, өөредилге дыка үзүктелип, дынакчылар кичээлдерге кончуг эвээш кээп турар аларга.

Жданов аттыг (даргазы эш Коичук) болгаш «Сталинчы орук» (даргазы эш Моллеров) колхозтарда агро-зоотехниктиг курстары кичээлери февральдын барык-ла төнчүзүңгө чедир чангыс-даа катап чорутуунаан. Колхозчуларнын өөредилгезинге МТС-тиң талазындан боттуг дууламчы көргүсөйи турар болгаш удурутур кончуг сула. Курстар өөредилге херекселери-биле чогуур үезинде хандыртынаан, МТС-тиң

«Чербы», «Баян-Хем» болгаш Чкалов аттыг колхозтар часкы тарылга белеткелин келерге оожум чорудуп турар. Ылангыч часкы тарылганын чеспек-херекселер септелгезин ам-даа эгелевээ. Тараа үезини чедир урдунмаан болгаш бар үезинерини ам-даа арылгаваан. Тарылга шөлүнө өлөк күд төгөр планын чүглө 10—15 хуу күүседип, ногаа культуларынын баш бурунгаар өстүрер чыгышкылы чедирини кылып белеткээр ажылды МТС-даа, колхозтар-даа шуут уткан.

Районунуң чамдык колхозтары часкы тарылгага бо хире багай белеткенип турда, район организациялары боттуг хемчеглер албайн, хей-хей шийтпирлер үндүрери-биле кызыгарлаанып турар.

Устүнде илеретинген четпестерин ларый узуткап, 1954 чылда бүтү тарылга шөлүндө бедик дүжүттү чедип алыр дээр күженишкенин ажылдаары МТС-тиң ажылдакчыларынын, колхозтар баштаар черлеринин чугула сорулгасы болур.

К. ХЕРТЕК.

Школаарга оттулар ыаш белеткелинче кичээлдини күштедирер

Каа-Хем районунуң школаарында оттулар ыаш белеткелди чамдык черлерде чүгээр чоруп турар. Чижээ, Бурен-Хем школазы оттулар ыаш белеткел чери ырак-даа болза, келер өөредилге чылынга одаар 200 кубометр, Тере-Хөлдүн Кунгуртугда школа 300 кубометр топкак-ыяшты хал белеткеп алган.

Ындыг болза-даа районунуң чамдык школаарында оттулар ыаш белеткел багай чоруп турар. Сарыг-Сеп ортумаа школа белеткел ала чогуур 1500 кубометр ыяжындан март 1-ге чедир белеткени чүглө 50 кубометр.

Районун Териз-Аксы школазында 55, Федоровка школазында 30, Медведовка школазында 50 кубометр-ле оттулар ыаш белеткенин,

кол агроному эш Калмакова, кол зоотехниги эш Балабай олар бо талазы-биле колхозтарын даргаларындан, көдээ ажыл-агыйнын тускай эртемчилеринден негелдени салбаан болгаш боттуг хемчеглер ап чоруттаан.

Көдээ ажыл-агый талазы-биле колхозчуларнын билин бедидип, колхозтуң нити ажыл-агыйын улам ынай быжыглап, хөгжүдеринге улуг ужур-дузалыг агро-зоотехниктиг курстарын өөредилгезин доктаамал болгаш бедик шынарлыг чорудар дээр колхозтарын даргалары, партия эге организацияларынын секретарылары база көдээ ажыл-агыйнын тускай эртемчилери боттуг хемчеглери алыры негетинип турар.

Д. СЮРИОН-ООЛ.

Школаарга оттулар ыаш белеткелинче кичээлдини күштедирер

Каа-Хем районунуң школаарында оттулар ыаш белеткелди чамдык черлерде чүгээр чоруп турар. Чижээ, Бурен-Хем школазы оттулар ыаш белеткел чери ырак-даа болза, келер өөредилге чылынга одаар 200 кубометр, Тере-Хөлдүн Кунгуртугда школа 300 кубометр топкак-ыяшты хал белеткеп алган.

Ындыг болза-даа районунуң чамдык школаарында оттулар ыаш белеткел багай чоруп турар. Сарыг-Сеп ортумаа школа белеткел ала чогуур 1500 кубометр ыяжындан март 1-ге чедир белеткени чүглө 50 кубометр.

Районун Териз-Аксы школазында 55, Федоровка школазында 30, Медведовка школазында 50 кубометр-ле оттулар ыаш белеткенин,

а чамдык Копту-Аксы, Бурен-Бай-Хаак, Иленика школаары келер өөредилге чылынга одаар ыаш белеткелеринин ажылыче чаа эгелеп киргалган. Бир эвес эрткен чылын март айнын ортан үезинге чедир районунуң бүтү школаарында 1400 ажыр кубометр ыяшты белеткеп алкан турган болза, бо чылын районда оттулар ыаш белеткел оон денденинге ыракта-ла четпес.

Ынчангаш районунуң школаарында оттулар ыаш белеткелерин амдыгааштан чугулага көрүп, оон ажылы шулуудалыр дугайында хемчеглери дарый ап чорударын көдээ Советтерге, колхозтар баштаар черлеринге болгаш районуга, райкуускомга сүмелесе чогуур.

С. МААДЫ.

САДЫГ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫН СОҢГААРЛАТЫНМАС СОРУЛГАЛАРЫ

Коммунист партия болгаш Совет казак—чоокку 2—3 чылдарда совет садыгнын шынгыс көдүрүлүшкүңүн чедип алып, хоорай бүрүзүңгө болгаш көдээ район бүрүзүңгө чурттакчы чонга эрежок чугула бүтүлө барааннары үзүктөл чок садар, садып алыкчыларын хандыраарын элээн экижерде, бо үениң техниказынын талазы-биле хандырынган садыг бүдүрүлгелеринин калбак четкилерин калбартып, үлетпүрүн болгаш көдээ ажыл-агыйын бүдүрүп үндүрүп турары, хергелелдин хамык чүдүлгелерин хергелекчилерге дүргө чедирин организациястар талазы-биле чугула сорулганы салган.

Эрткен 1953 чылда Россия Федерациязынын садыг организацияларынын бараан саарылгазы удуу-биле өскөн.

Калбак хергелелдин үлетпүр барааннарынын бүдүрүлгезин калбартып дугайында, ачыччен барааннарынын бүдүрүлгезин калбартып болгаш оларын шынарын экижерде дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин болгаш СЭКП ТК-ның доктаалдары, ССРЭ-нин көдээ ажыл-агыйын улам хөгжүдөр хемчеглери дугайында СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң доктаалы болза, күрүне, кооператив болгаш колхоз садыгын калбак-биле неперелеринин чугула үнденин тургузуп турар. 1950 чыл-биле денээрде 1954 чылда чангыста садар бараан саарылгазы денелге өртөктөр-биле 72 хуу улгадыр, тодаргайлаарга, беш чыл планынын онаалдазын ажар. А 1955 чылда ол болза, 1950 чылга баадаарга ийн катап хире өзер.

Ооң-биле холбаштыр садыг организациялары улам-на өзүп турар

хамык барааннары долу белеткелди уткуур сорулга-биле садыгнын материал-техниктиг суурин бүгү хемчеглер-биле калбартып болгаш быжыглар ужурулг.

1954 чылда РСФСР-ге 7850 магазинер, нити чөмөнчилгенин бүдүрүлгелери, оң иштинде көдээ 2500 садыг черлери ажытынган турар ужурулг. Доктаамал садыг четкилери чок черлерге чоңу хандыраары-биле 2 муң ажыр көжер садыглар, автосадыглар, автоцистернер болгаш терге садыглары ажылдаар. Дыка хей янзы-бүрү складтар болгаш базалар туттунар. ССРЭ-ниң Садыг министрствозу чүглө черде садыг талазы-биле 1954 чылда 70000 дөрбөлчүн метр нити шылдуң чаа складтарын болгаш базаларын тудар деп көргөн, тодаргайлаарга, 1953 чылда тутканындан 10 катап хей болур. Чаа кылып турар садыг болгаш склад черлери эки деритинген болгаш садып алыкчыларын культурулгун хандыраарынын негелделерин долзуу-биле харынылаан турар ужурулг.

Улуг дузалар бажынарыны складтарын болгаш садыг черлеринин четкилерин калбартып чорук калбак ассортиментинин барааннарынын таарымчалык кадалаарын хандырып турар. Өй-өйүнүң барааннары үр үеде ажаарынын аргазы онза ужур-дузалыг болуп турар, ол болза, бо барааннарга чоңуң негелделерин чыдып кайы-даа үелеринде хандыраар арганы бээр.

Садыг болгаш склад четкилерин калбартырынга ажылчы чоннар депутаттарынын чер-чер Советтерин улуг рольду ойнаар ужурулг. Хоо-

райларда, ажылчы суурларда, көдээ черлерде садыгнын хей-хей быжыкчыларын ук сорулгага ажылдавайн турар деп чүве тодаргай. Чер-чер Советтеринин хулаалгези болза, оларнын хостаар база партиянын болгаш казактын доктаалын өзүгээр садыг организацияларынга 1954 чылдын май 1-ниң бетинде шилчидип бээр ужурулг.

Бо талазы-биле ажылчы чоннар депутаттарынын Москва Советинин куускомун эки чижекти көргүзүп турар. ГУМ-нуң бажынын он-на конукту иштинде хостаан, орта он-он албан черлери болгаш организациялар туруп турган. Москва болза, ам дээрзинде өскээр ажылгагынып турар өске-даа чүс-чүс бажынары хостаар дээр хемчег алган.

Ынчалза-даа, ындыг оперативтиг чорукту чер бүгүдөзүндө чорутпайн турар. Чижээлээрге, Саратов, Тамбов, Рязань областтарда магазиннер болгаш столоваялар бажынары чедипшей турганда-ла садыг бажынарынын мынчага чедир хостап бербээ.

Россиянын эрги хоорайларында садыг четкизи чоңу эки хандыраарынын принцип-биле дүшүлгөй турганы тодаргай. Капиталистер, чижек садыгчылар кайы-ла барааннарынын саарылгазы хей болду, ол орта хоорайлар төвүңге магазиннер болгаш складтарын тургусулааш, чүглө кончаалар алыр дугайын бодар турганнар. Садыг ажылдакчыларынын сорулгазы болза, садыг четкизинин таарымчалыгында четпестерин узуткаары болур.

Чоңуң хандырылганын экижердинин чугулазы каяа-ла херектин апар-дыр, аңаа холумаа магазиннер

ин улгаттыр каттыштырар херек. Москвада, Ленинградта болгаш өске-даа хоорайларда практиканын көргүзүп турары болза, улгаттыр каттышкан магазинер садып алыкчыларын эң эки хандырып турар, оон аңгыда саарылганын чарыгдаларын эвээждип, бүдүрүлгелеринин орулгалынын бедидер.

Чаа тулугтук, чаа бажынарынын бир дугаар каттыгында бажынарынын ажылгаар чорук болгаш өскээр ажылдап турар бажынарынын садыг бажынары кылдыр таарымчалык аргазы-биле садыг четкилерин калбартыры болза, ам ажылдап турар магазиннерини специалистарынга эрежок чугула чүдүлгелерин тургузар.

Ол сөөлү чүл болза, садып алыкчыларын эки хандыраарынын чугула негелделеринин бирээни болур. Тускай магазинерге ол чорук болза, анаа херектиг чүдүлгелерин барааннарынын калбак ассортиментинин иштинден шилчип алыр аргалы, а прилавкага ажылдакчыларын ассортиментинин болгаш барааннарынын шынарын эки өөрөнир болгаш үлетпүр барааннарынын бедик шынарын чедип алыр.

Садыг четкизин ажыктыг кылдыр шынары таарымчалыг тургузар болгаш специализастаар дээр, бүтүлө хоорайларга болгаш ажылчы суурларга магазиннерин, майгынары болгаш столоваяларын сайзырадырынын перспективалыг планнарын кылган турар ужурулг. Чижээлээрге, эрткен чылын РСФСР-ниң улуг-улуг хоорайларында—Горькийге, Свердловскиге, Новосибирскиге, Куйбышевке болгаш Донда-Ростовка специализастаан садыг четкилерин сайзырадырынын перспективалыг планнарын чогааткан турган. Ындыг болза-даа чер-чертин органныр магазиннерин улгаттыр каттыштыраарын, өскээр ажылдап турар бажынары

хостаарын хандырааны-биле ол планнарын дыка хейү боттанмайн барган.

Четпестерни дарвii чайладыр

Сыстыг-Хемниц ыяш белеткелчлерине улуг болгаш харысалгалыг соруга онаяч турар. Олар чүгүле 1954 чылдың бирги кварталында Биш-Хемниц салдаар туугу ыяжыны 5000 кубометри кылар ужурулуг. Ол ыяш Кызыл хооранын чаа тудугларына ажылатынар. Бүдүрүлгелеринин күүсөлдөзү дээш ыяш үлөтпүрүнүң ажылдакчылары кызымак болгаш чүткүлдүг демисежил, дыка хөй ыяш кезикчилери болгаш сөөртүкчүлери белеткел планын ажыр күүседип турарлар. Чижээ, стахановчу Т. Биштак-оол бүдүрүлгелеринин 203 хуу чедир, эш Х. Машпа-оол 168 хуу, Даңы-Белек 158 хуу, Т. Маады 124 хуу чедир күүседип турарлар. Бүдүрүлгениң мурнакчы ажылдакчысы район Советинин депутаты комсомолчу И. Торжу эки ажылы дээш «РСФСР-ниң одалга үлөтүрүүнүң кончуг эки шылга-ракчызы» деп демдек-биле шаңнаткан, областың одалга үлөтүрүүнүң эргелегинден мактал бижик-биле үш катап шаңнаткан.

Бүдүрүлгелеринин чедишкенин күүсөлдөзү дээш демиселге партия, профвилел болгаш комсомол организациялары иденкейлиг киржиш турар. Беш хонгаш-ла агитхуудус үнүп турар. Хана солуну үндүрүп, беседаларны чорудуп турар.

Ажылдык бо харысалгалыг үчүстөгүнүң Сыстыг-Хемниц ыяш үлөтүрүүнүң чедишкенин директор ш Ичин-Норбу болгаш областың чурт болгаш одалга үлөтүрүүнүң эргелеги (эш Борзенко) улуг сагыш салган болза ук чериниң ажылының чедишкенин улам-на улуг болуп турган ийик.

Ыяш кезикчилери удурукчу эштерин талазындан ажыл-ишин дүзаламчыны албайн турар. Чижээ-дээрге, балдылар, хендирлер, хомуттар септээрине алгы болгаш кидис чедишпес чүндөр бар. Сывы сыпатынмас хирээлдер чорудуп, ыяш кезикчилери боттары оларны чыдып калган арга-биле сыптап, септээрине хөй ажыл шагын чарыгап турар.

Ыяшты эрик кырынга дүжүрениң планын администрация чери кылбаан. Ам ыяш сөөртүп турар чери кончуг кыдыр, ыяш сөөрткөн аялтарга улуг айымылгы болуп турар. Ыяш сөөртүүрүнө орукту күзүн чер эриге кылып ап болурунун арга-чызы турган. Ам директор эш Ичин-Норбу биле десятик эш Хуна олар кайылап ыяшты эки сөөртүп болу-

рул?» деп, орук дилеп, арга иштинде өрү-куду чоруп турарлар.

Ыяшчыларның ажылынга чогуур үстүкү организациялар боттук дуза көргүспөй турар. Чижээ, «Биске райкомдан эш Пасохин чедип келгеш сонгулдар дугайында «бесед» кылган. Ынчалза-даа бис оон чүнү-даа билип ап чадаан бис, харын каяа сонгурувусту бөзүп билбээн бис. Маана арга иштинге бөзүп 50 километр ажыг Сыстыг-Хемниц чөпү-дээр бис? Чүгө дээрге, эш Пасохин эрикти болган» деп ыяшчылар чугалажып турган. Эш Пасохиниң ыяш кезикчилеринге дузалачы көргүзүшкүнү оң-биле кызыгаарлатынган. Областың чурт болгаш одалга үлөтүрүүнүң эргелегинден эш Басов чорсаан. Ыяш кезикчилериниң канчаар ажылдап турарын ол көргөш, оларны эки ажылдаарын күзөш чоруй барган.

Ажылчыларның аш-чем продукция-биле хандырылганы кончуг багай. Оларның чеми чыгыс аай: эртен каша, дүште—каша, а кез-кез—каша. А ажылчыларны аш-чем продуктулары-биле хандырып болурунун арга-чызы бар. Ол дугайында чүгө дирекция чери сагыш салбайн турарында.

1953 чылдың күзүндө леспрому-хуу обкомпромомче дөрт центнер балыкты чоруткан. Каяан ук чериниң ажылчыларына балык база эргежок чугула турда, чүгө ол балыкты чоруткан. «Леспромухуу» ам-даа балыктар бар. Оларны ажылчылар эвес, харын өске улустар ап турар.

Ажылчыларның амдырал байдалына багай кичээнгей салдынып турар. Ажылчылар ажил төлөвирин дыка үр үениң дургузунда албайн баар чоруктар хөй. Хөй чылда ажылдааны дээш төлөвирин азалаткан турза-даа кым-даа албайн турар.

Ыяш кезикчилериниң күш-ажыл камгалалы багай. Күш-ажылчы иделгенин соонда ажылчылар чунар бажынга кирерин күзөп турарлар. Ынчалза-даа мында чунар херекселдер чок.

Ыяш кезикчилери боттарының удурукчуларының харысалга чок удурукчуларына таарыммай турарлар. Бо бүгү четпестерни узуулар дээш администрация болгаш обком-тун эргелеги дол-доран боттук хемчеглерин ап чорудар херек.

С. ФЕОКТИСТОВ.

Садыг ажылдакчыларының соңгаарлатымас сорулгалары

(Төңүзү. Эгези 3-кү арында)

Хандырынга идиг болуру чигиниң чок.

РСФСР-ниң Садыг министерствозу 1954 чылдан эгелээш, хлеб продукциясының, чем-продукт болгаш үлөтүрү баранарының, а ол ыш-каш картофель, ногаа болгаш рынок фондурларын, улуг үлөтүрүгү төптөрдө ангыда областтарга, крайларга, АССР-ге боду хуваап турар, а ол ышкыш баранарының өй-шаванда болгаш дең басаң чүдүрүлгезин база баранарының өй-шаванда берип турарының контролон боттандырар.

Бараан саарылганын планнары болгаш садыг четкилериниң хөгжүлдөзү, ништи чөмөнчилгениң бүдүрүлгелери болгаш садыгнын материал-техникти базалары моон сонгаар чүгүле чер-чериниң садыгларының болгаш столоваяларның, трестилериниң талазы-биле эвес, харын бүгү садыклар турар системаларга, оларның чагыгы турар черлери-биле чөпшээрешкенин өзүгар олардан хамаарылга чокка доктаатынар.

Чем болгаш үлөтүрү баранарының фондусун бадылаан фондурларның 15 хуузу чедир хемчээлдиг кылдыр боластар, крайлар болгаш областтар аразында ангы-ангы бараанары чонун негелдесинге таарыштыр хуваары Садыг министерствозунга чөпшээрэн. Ол чорук болза, барааннар кураваарларын оперативти саар болгаш ангы-ангы республикаларга бараанарының сөөртүрүүнү планнап тургаш, болдурган ышкындырылганын дүрген эдер арганы бээр.

Партияның болгаш чазакты салганы хүндүлүг болгаш харысалгалыг сорулганы Россия Федерацияның совет садыг ажылдакчыларының алдарының херээ: кыска хуусааның иштинде совет садыгнын шыгыны көдүрүшкүнү чедип алып болгаш ажылчы чонун чагайжылганын улам бедидери оон-биле деткир.

И. ЛУКАШЕВ,

РСФСР-ниң Садыг Министри.

Улусчу Албания көдүрлүүшкүндө

Фадиль ПАЧРАМ, Албанияның Күш-ажыл партиясының ТК-ның секретары.

Балкан чартык ортулукка гитлержи шериглерни Совет Армияның чытча шапкан үезинден бээр, каяан албания партизанчы армия бодунун девискээринге эжелекчилерге улур шийтирилги шаваар халдаашкыч шидип киргениниң үезинден бээр тос ажыг чыл эрткен. 1944 чылдың ноябрь 29-та Албания хосталган. Албания улус бодунун национал хамаарышпас чоруну база катап чаала алган. Оң төөгүзүңге чаа үе эгелзэн.

Албания улустуң демисели эң эгизинде тура-ла антифашисти, антиимпериалисти болгаш антифеодалдыг шынар байдалдыг болуп турган деп Албанияның Күш-ажыл партиясының ТК-ның чигинге секретары эш Эвер Ходжа чугалаан. Ол демисел чүгө даштыкы эжелекчилерге эвес, харын чурттуң феодалдарына, улуг садыг буржуазияныга, дээди дүжүмтерге болгаш реаксылыг шажычыларга баш улур чоруп турган. Ынчангаш албания ажылчы чоннарының бүгү дайзынанының аштырышкыны чуртка улусчу эрге-чагырганы доктаадып тургузарына бүгү байдаларны тургускан. Ол болза, Албанияның Коммунисттик партиясының (ам Албанияның Күш-ажыл партиясы) удурукчулары-биле беш чыл дургузунда демиселдин соонда албания улустуң чедип алган эң улуг тийлелгези болган.

Чурттуң хосталганының соон дады империалист улустуң чаалап алган хосталганын хунаап алыры-биле элзэн каш орадажышкынын кылганар: Албанияга болгаш оортан дашкаар-даа анзы-бүрү контрреволюст бөлүктөрүн белеткеп болгаш тургузуп, база үргедик дээр-бечилерни организацияп, күрүне эргилдизин болгаш тура-халышкыны белеткеп, делегей ареназынга чүзүн-баазын шаптыктары таварыштырып турганар,—ол бүгүнү келер үезин бодунуң күзели-биле тургузарын шийтирилээн албания улустуң тура-чорунун сый шаваар дээш кылып турганар. 1945—1946 чылдар ындагы язылгы болушкуннар-биле долдунган.

Амдызында капиталистиг хүрээлешкын турда, империалисттер оон хосталганынга болгаш хамаарышпас чорунуңа моон сонгаар-даа кыжынырлар дээрзин албания улус экизи-биле медереп билген. Демократияны болгаш тайбының лагерин баштап турар Совет Эвилелиниң улустары-биле бузулбас найралыга база бодунуң күштеринге ханы бузурел-биле, чаа, аас-кежикти амдыралды тургузар дээш демиселин үргүлчүлөвишаан, албания улус бодунуң серемчилерин ынчангаш күштөдирип турар.

1939 чылдың мурнунда Албанияны кым көргөн болдур, ам оон ынаарда турганы-биле амгы байдалын деңээр болза, ол үениң дургузунда кайы хире кайгамчык улуг эскерлишкенин болганынга бузуреп болур.

Дуун чаа-ла Албания чүлүг турганы болду. Бүдүрүкү көдээ ажыл-агыйы, үлөтүрү барык чок, Европанын эи-не хожудангай чурту турган болгай. Албания болза, фашистиг Италияның үлөтүрүне херек чиг-эттиң үнер дөзү болгаш Италияның продукциязын саарынын чурту болуп турган. Чурттуң чонунуң 80 ажыг хуузу бижик билбес турган. Феодалдарын, каргыс клерикалдарын аданкыч-хаанга баштаган бөлүү улус чонну хайра чокка мөлчүп турган. Ажылчын кижик кыдыр-даа эрге-медек чок, ажылы чок чорсаан, тараачын помещиктин кулданыкчы хамаарылганына турган болгаш олар боттарының төрөөн чуртунга харын-даа кыдыглаткан кижилер аларган турганар.

Албания ам бо хүн кандыг болуп турары? Амгы үеде ол чурт социализмни тургузуп турар улус демократиязынын чурту, ажылчын агызы-биле күш-ажылчы тараачыннары боттарының салым-чолун боттары баш минип турар—төрөөн черинде бүгү-ле чаагай чүүлдерин тургузукчуларының хамаарышпас чурту болуп турар.

Ам Албания—улуг туугунуң чурту. Ында фабрикалар болгаш заводтар, электростанциялар база комбинаттар тургустунуп турар, демир оруктар туттунуп, көдээ ажыл-агый хөгжүп, каналдар кастынып турар. Ыяш андызын демир андызын-биле болгаш трактор-биле солтунуп, культура хөгжүп, кижилериниң амдыралынын деңгели бедил, чаа кижик төртүтүп турар. Чурттуң хөгжүлдөзүне кайгамчык улуг көдүрүшкүн болган. Ам Албанияның дыка хөй дайзынаны бөзүн оон херек кырында кайгамчык улуг чедишкенин хүлээвейн баар шинээ чок болу берген.

Ол чедишкенин дугайың сан-чугагайлар тодаргай-биле чугалап турар. 1950 чылда тодаргайлаарга, бирги бешки чыл планын бот-

таандыраарының эгезинге чедир, үлөтүр продукциязының үндүрүлгезин дайын мурнундагы үе-биле деңээр-ге 4 катап ажыр өскөн; бешки чылдың төңүзүндө, тодаргайлаарга, 1955 чылда, үлөтүр продукциязының үндүрүлгезин 12 катап немей өскөн. Көдээ ажыл-агый беш чылдың төңүзүндө дайын мурнундагы үеден 2,5 катап хөй продуктуларын бээр. Өөреникчилериниң саны 4 катап немей өскөн. Дайын сөлүмдөгү үеде Албанияга: чылда 20 миллион метр пөстөрнү бүдүрүп берип турар Сталин аттыг пөс-таавы комбинаты, чылда 10 муң тонна чигир бүдүрүп үндүрер Ноябрь 8-зи аттыг чигир кылар комбинат, Ленин аттыг ГЭС, чылда 130 муң кубометр продукция берип турар ыяш болзазырадып кылар комбинат, хөвөң арылдар ийи заводтар, тапкы ферментациялар завод, дүктөн кылар пөстер заводу болгаш өске-даа бүдүрүлгелер туттунулаан. Эвер Ходжа аттыг 20 муң киловатт күштүг ГЭС-тин, чылда 150 муң тонна продукция бээр нефть болзазырадыр заводтун, чылда 40 муң тонна цемент бүдүрүп үндүрер цемент заводунуң туушкуну үргүлчүлөп турар.

Бектелгеден адырылган албания улус дайын сөлүмдөгү чылдарда алдары-биле ажилдаан. Амгы үеде Албанияда бүдүрүп үндүрүп турар үлөтүр продукциязынын хемчээли чурттуң хосталырынга чедир турганында чеди катап хөй болуп турар. Аш-чем үлөтүрүрүн продукциязынын хемчээли 1938 чыл-биле деңээр-ге оң ажыг катап көвүдзэн.

МТС хевирлиг күчүлүг техникти сууруга дайнып турар күрүне фермалары болгаш чер ажылдыг бүдүрүлгө кооперативтери чергелиг көдээ ажыл-агыйда социалистиг сектор тургустунган. Чер-ажылдыг бүдүрүлгө кооперативтери чылдың-на быжыгып турар. Коллективтиг ажыл-агый—бай-шылдыг болгаш аас-кежиктиг амдыралдыг кедилди болгаш карачангыс оруу болур дээрзин албания тараачынар боттарының дуржулгазы-биле бузуреп турар.

Культура болгаш өөрлөдүг талазы-биле улуг чедишкенин албания улус чедип алган.

Албанияның күш-ажыл партиясы болгаш Улусчу чазак үлөтүрү талазы-биле улуг чедишкенин өөренип көрбүшаан, ажылчы чоннарының материалдаг чагай байдалын эң дүргөн көдүрүрүн хемчеглерин чорудуп турар. Ол сорулга-биле Албанияның Улус Республикасының Улус хуралының бешки сессиясы, көдээ ажыл-агыйны быжыгларын хостарай болгаш көдээ черлерин арзынга бараан солчулганын калбартырыны, садыгын хөгжүдериниң, калбак хергелелин бараанарының үндүрүлгезин улгаттарынын талазы-биле элзэн хөй хемчеглерин боттарынын көрүп турар чазактың программазын бадылаан.

Күрүнеге ыявтыла дужаар хүлээлгелерин талазы-биле өрелеринден тараачынарын хостаар дугайында; күрүнеге тараа, эвг, дүк дужааларының хемчээлин чигедир дугайында; күрүнеге ыявтыла дужаалар талазы-биле хүлээлгелерден ажыл-агыйларың чамдык категорияларын кызыр дугайында шийтирилэр хүлөп алдынган.

Албанияның Күш-ажыл партиясының ТК-ның 1953 чылдың декабрының төңүзүндө болган пленуму эң чоокку 2—3 чылдарда бистин улусчу чаагай байдалын бедилдеринге улганган тодаргай шийтирлери хүлөп алган. Ол сорулганы барымдалааш аш-чем үлөтүрүн дыка калбартып болгаш быжылгап турар.

Көдээ ажыл-агыйны хөгжүдеринче, ховуларың дүжүтүүнү экижилдерине кол кичээнгей салдынып турар. Суттарылга каналдарынын туушкунуң темпирини дүргедилеринче, МТС-терде тракторларын санын көвүдөдиринче улганган хемчеглерин күрүне ап чоруткан. Тараачынары шийтинген үрезинер-биле, минералдыг удобренелер-биле болгаш өске-даа чүдүлөр-биле хандыраарынын херээ экижип турар. Көдээ черлерин үлөтүр продукциязы, биле планын хандыраар төлөдө, үлөтүр ажылдакчыларынын мурнунга—продукциянын бүдүрүлгезин бүгү тала-биле улгаттарынын болгаш оон шынарын экижилдериниң сорулгазы салдынган. Садыгын хөгжүдерин болгаш кооператив садыгын четкизин быжыгларын улуг ужурудуздыг деп көрүп турар.

Ол хемчеглерин боттандырар чорук ажылчы чоннары калбак хергелелин бараанары-биле болгаш чем продуктулары-биле хандыраары экижилдерин күчүлүг илгени бээр. Албанияның экономикаын болгаш политиктиг быжыгышкынын Гре-

цияның, Югославияның, Италияның чагырыкчы бөлүктери, а ол ышкыш оларның ээлери—америк база англи империалисттер күзөвейн турары билингир болгай. Оон-биле чергелештир ол чурттарның чагырыкчылары грек, югослав, итали ажылчы чоннарынын күзөл-бодалдарын илеретпейн турар дээрзин Албанияның ажылчы чоннары экизи-биле билип турарлар. Грецияның, Югославияның болгаш Италияның улустары 9 чыл мурнунда Албания кандыг турганын болгаш ам кандыг болу бергенин билгирлер. Албанияның Улус Республикасынын чедишкенин олар ынакшыл-биле көрүп турарлар. Олар Албанияны хөгжүлдезин, америк колониялар болу бергизээн боттарынын чурттарының байдалы-биле деңеп көрүп турарлар, оларнын чурттарында национал үлөтүрү үргүлчү кызырып, улустуң амдыралынын деңгелин аажок баксырадып турар. Бистин чуртувуста болгаш бистин капиталистиг кожоларында ажылчы чоннарының байдалында ылгал болза, Албанияда улус-демократтыг тургузгунуң тургустунганымда болгаш Албания Совет Эвилели-биле найралдыг харылааларыг турарында дээрзин олар билип турар. Ынчаарга, Грецияда, Югославияда, Италияда капиталистиг тургузуу болгаш америк «дузалачы» дээр чүве ажылчы чоннарга түрөкчи чорукту таварыштырып турар.

«Совет Эвилелиниң дузалачызы чүнү айтып турарын Албанияның Улус Республикасынын үлөгер-дуржулгазында бистин удузувусту оңил ап турар болгаш ону бистин чуртувусту буураашкына таварыштырар америк «дузалачы-биле» деңеп көрүп турар. Шаанда Албания Европанын эң хожудангай чурттары, ний бирээни кылдыр саатарып чорсаан. Улус демократиязынын тийлелгези-биле болгаш Совет Эвилелиниң ак-сеткилдиг бүгү талалыг дузалачызынын ачызында Албания дыка бурунгарай берген. Ам Албания буржуаз-помещик американжаан Грецияны иракта ажып эртте берген»—деп Грецияның Компартиясынын чигинге секретары эш Никос Захаридис меделзэн.

Сөөлүгү үеде, Югославияның, Грецияның болгаш Турцияның даштыкы херектер министрлериниң Афинага болган чөвүлө хуралынын соонда Албанияның Улус Республикасына удуур улганган чаа-чаа планнар тодаргай аларган.

Ынчалзажок ындагы планнар мурнунда үргүлчү-ле аштырышкыга таварып келген. Олар ам келер үеде база-ла аштырышкыга таварыштырар. Албания каяан-бир үеде турганы ышкыш чаксанбыргай чурт болбас. Ол ам Совет Эвилелинге баштаган тайбынын күчүлүг лагеринде туруп турар.

Албанияның Улус Республикасынын чазакта тайбын политиканы ханык чокка чорудуп, улустар аразында дүшкүрүлгө чорукту кошкадыры дээш, база бүгү күрүлелер-биле, оон иштинде хожо-хөлбөз күрүлелер-биле чогулмалыг харылаалар дээш туржуп турар. Албанияның Улус Республикасынын чазакта кызыгар талазы-биле чамдык айтырылганы шийтирилээр-биле тургускан албания-югослав комиссияны ажылы чедишкенин эртсин дээш бүгү аргалары ажылгаан. Югослав чазак чугалажышкынары ара соксалдытарга оларны катап чорударын албания чазак саналдап турган. Албанияның Улус Республикасынын чазакта дипломаттыг харылааларны катап тургузарын югослав чазакка саналдаан. Чамдык кызыгар айтырылганы шийтирилээр-биле албания-грек комиссияны тургузарын Грецияның чазакта КНО-нуң секретариадын дамчытыр бистин чазакта база саналдаан. Ол бүгү Албанияның тайбын политиказын дугайын херечилеп турар.

Албанияның Улус Республикасынын чазактын үндүргөн ол эгелекчи санал болзо, Балканга дүшкүрүлгө чорукту кошкадырычче улганган политиканы чорударына шийтирилгени болгаш оон тайбыга ынакшылдынын дугайын херечилеп турар. Албания улус моон сонгаар-даа ындагы тайбын политиканы чорудар. Албанияның Улус Республикасы Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиязынын чурттары-биле моон сонгаар-даа сырын найралдыг болу, Адриатиканың эриктеринге тайбынны иделгелиг чөлөнгичи болур.

Чокта чаа албания улус, Албанияның Улус Республикасы кылдыр чарлаанынын хүндүдөн бээр сес чыл болган оон демделеп эрттирген. Ол төөгүлүг хунуң албания улус бодунуң чуртувун экономиказынын болгаш культуразынын шапкын өзүдөзүлгенин байдалында уктуан. Албанияга социализмни тургузарынын херезине чедишкенин үндөзүн болур Совет Эвилелиниң үнелеп четпес дузалачызынын ачызында оон бүгү тийлелгелери чедип алдынган дээрзин албания улус билдир.

Соңгу-Чөөн болгаш Чөөн Кыдаттын буауругелериниң ажылчы чоннарының чедишкенин

ПЕКИН. «Женьминьжибао» солунуң меделзеп турарын өзүгар аларга, Кыдат Улус Республиканын чугула үлөтүрлүг району болур Соңгу-Чөөн Кыдаттын 120 ажыг чоннары экизи-биле билип турарлар. Грецияның, Югославияның болгаш Италияның улустары 9 чыл мурнунда Албания кандыг турганын болгаш ам кандыг болу бергенин билгирлер. Албанияның Улус Республикасынын чедишкенин олар ынакшыл-биле көрүп турарлар. Олар Албанияны хөгжүлдезин, америк колониялар болу бергизээн боттарынын чурттарының байдалы-биле деңеп көрүп турарлар, оларнын чурттарында национал үлөтүрү үргүлчү кызырып, улустуң амдыралынын деңгелин аажок баксырадып турар. Бистин чуртувуста болгаш бистин капиталистиг кожоларында ажылчы чоннарының байдалында ылгал болза, Албанияда улус-демократтыг тургузгунуң тургустунганымда болгаш Албания Совет Эвилели-биле найралдыг харылааларыг турарында дээрзин олар билип турар. Ынчаарга, Грецияда, Югославияда, Италияда капиталистиг тургузуу болгаш америк «дузалачы» дээр чүве ажылчы чоннарга түрөкчи чорукту таварыштырып турар.

Ыраккы Чөөн чүкте тайбын таарыштырылганың дайзынанын чимченишкени

ШАНХАЙ. Токнодан дыңвадыларны өзүгар аларга, сөөлү үениң дургузунда лисынманчылар Ыраккы Чөөн чүкте «антикоммунисттик блокту» тургузар дээр боттарының орадажышкынарын база дагын эгелзээр.

Оожум океанга шериг блогун тургузарынын «перспективаларын өөренип», Ли Сян Маньин «тускай төлөлекчи» болуп, Мурнуу-Чөөн Азияның чурттарына чорашып, март 15-те Муриуу Кореяда ээл келген лисынманчы генерал Цой Дук Син «Муриуу-Корея апрельде Ыраккы Чөөн чүктүң болгаш Муриуу-Чөөн Азияның антикоммунисттик чурттарының конференциянын Сеулга чымылдар» деп меделзэн. Ол конференцияга Филиппинер, гоминданчы Кыдат, Тайланд, Лаостун болгаш Комбоджанын чалча чазактары база баодажыг Вьетнам чалатынган деп Цой Дук Син меделзэн. Конференцияга Японияны база киржир аргалык ол айтыкан.

«Сеул конференциязынын» чарла-тынган сорулгазы чүл дээрге, «антикоммунисттик фронтуну быжыглар» болгаш Кыдат Улус Республикага удуур «антикоммунисттик эвилели кылары» болуп турафы дыңадыл-лодан илден-дир.

Ыраккы Чөөн чүкте тайбын таарыштырылга дайзынарын иденкей-жидеринге шийип алган үеи таварылга эвес. «Сеул конференциязы» апрельдин төңүзүндө, тодаргайлаарга, Женевага чөвүлө курал ажытынарынын үезинде чымылдар дээр байдал ол опту арганы тодаргай чөнгөйиң шийнар-байдалын сойгаладыр илередип турар. (СЭТА).

Египет парлагга англи-египет чугалажышкынары натап тургузарынын англи орадажышкынын дугайында

КАИР. Чамдык солунуңун ылангы «Ахбар эль-Яум» солунуң меделзеп турары болза, Суэц канал зоназын дугайында англи-египет чугалажышкынарыга барык-ла чартык чыл хире болган түктелешкенин соонда ол чугалажышкынары катап чорударына хамаарышкан чаа саналды Англия чокта чаа кирген.

Солунуң меделзеп турары-биле аларга, ол саналды египет чазакка эвес, харын англи-египет чугалажышкынарыга киришпейн турар америк чазакка дамчыдып берген. «Ахбар эль-Яум» солунуң тускай корреспондентиниң Вашингтонда дамчыдып турары болза, АКШ-тың күрүне секретарынын айтышкынын өзүгар Каирде америк элчин Кефери англи саналды дугайын египет эрге-чагыргага дыңаткан.

Каяан египет эрге-чагырга англи саналды дугайын дыңааш, оон «соон-доран ойталап каапкан» деп «Ахбар эль-Яум» солун бижип турар. «Чаа» англи санал болза, ийи таланын эрткен чылдың декабрьда чугалажышкынары үезинге чедирген ужуражышкынын үезинде Англияны кирген саналындан чүнү-биле-даа ылгашпайн турар деп парлагга айтып турар. (СЭТА).

Иранда шериг базаларының тудуушуну

ТЕГЕРАН. «Сетаре» солунуң меделзеп турарын өзүгар аларга, иран чазак Ширазка аэродром тудуун кылар деп турар. Ол аэродром болза, реактивти самолёттарны удуур үндүрүрүнге болгаш олуртурунга таарымчалыг кылдыр кылдынган турар. (СЭТА).

Харысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетиниял дүдүкчүлүк, бажың 7. ТЕЛЕФОНЫ: Харысалгалыг редакторуң 3—62, харысалгалыг редакторуң орадажышкынын, харысалгалыг секретарының 3—68, пропаганда, көдээ ажыл-агый, үлөтүр болгаш транспорт, чааа ыладегезияң 4—98, аштык информация, бүлгүлериң—3—85.